

Rejniško društvo Slovenije

REJNIŠKI GLASNIK

Številka 57, maj 2023

KAZALO

UVODNIK

Rejništvo na prelomnici	4
-------------------------	---

REJNIŠKO DRUŠTVO

Končno vsebinsko poročilo o izvedenem programu v letu 2022	7
Posvet o rejništvu - vloga rejnic in rejnikov ter otrok v sodnem postopku	15
Rejniški tabor v Portorožu, november 2022	23
Poslovala se je Jana Čuk	25
Otrok v rejništvu in kompleksna travma	26

STROKOVNI ČLANKI

Udeleženci v nepravdnem postopku in sodelavci v individualni projektni skupini	32
Psihosocialna ranljivost otrok v rejniški družini in možnosti opolnomočenja	37
Spredstavitev hiše za otroke	44
Rejniki sorodniki	48

IZ ŽIVLJENJA REJNIŠKIH DRUŽIN

Danica Tivadar – dobitnica priznanja v letu 2022 za dolgoletno in uspešno izvajanje rejniške dejavnosti	52
Rejništvo, več kot poslanstvo	55
Intervju s socialno delavko polono bažec	58
Srečanje zasavskih rejniških družin	63
Moja prva izkušnja s sodiščem	65
Recenzija knjige J. C. Finn: Foster the family	67

IZ ZGODOVINE REJNIŠTVA

»Tržaški in ljubljanski najdenčki« v Tuhinjski dolini	70
---	----

REJNIŠTVO V SVETU

Sočutno rejništvo: projekt The Children`s Ark	72
---	----

ZGODBE O USPEHU

Dragica Korenjak: Vedno obstaja nekdo, ki vam lahko pomaga, samo poiskati ga morate	76
---	----

NAŠI DONATORJI

Donatorji	82
Obrazec za donacijo dohodnine	83

REJNIŠTVO NA PRELONICI

Pred kratkim sem slučajno srečala danes mlado žensko, ki sem jo spremljala kot socialna delavka, ko je bila še deklica v rejništvu. Res sva bili veseli ena druge in oči so se mi zasolžile, ko mi je rekla, če me lahko objame, ker je tako vesela najinega srečanja ...

To so nagrade za delo v rejništvu. Rejnice in rejniki imate verjetno še veliko več takšnih prijetnih doživetij in občutkov, ko vam vaši nekdanji otroci sporočajo, da vaša prizadevanja niso bila zaman ...

V zadnjih letih govorimo o zatonu rejništva, o potrebi po novi ureditvi rejništva. Število rejniških družin se je v zadnjih 10 letih zmanjšalo za 35 %, ravno tako intenzivno pada število otrok v rejništvu. Število prijavljenih kandidatov za opravljanje dejavnosti rejništva je vsako leto manjše, še najbolj pa izstopa dejstvo, da se za

rejnike ne prijavljajo ljudje, ki bi pravzaprav želeli opravljati rejništvo v klasičnem smislu, pač pa so to večinoma osebe, ki želijo otroka posvojiti ali so otrokovi sorodniki. Le sem in tja je med kandidati družina, ki že ima svoje otroke in želi določen čas skrbeti še za otroka, ki doma nima urejenih razmer. Nekateri centri za socialno delo ne morejo več slediti načelu, da je potrebno otroku iskati ustrezno družino in ne družini otroka, ker nimajo na razpolago nobene družine, ki bi želela sprejeti njihovega otroka. V obupu jih iščejo na vse možne načine, vendar nekateri otroci, tudi predšolski, ostajajo v kriznem centru ali Palčici po več mesecev. Ob tem pa imamo 145 družin, ki so pridobile dovoljenje za opravljanje rejniške dejavnosti, pa se za to delo ne odločijo ...

Tisti, ki smo bliže svetu rejništva in ga bolje poznamo, že dalj časa opozarjamo na potrebo po določenih spremembah v zakonodaji, stroki, po boljši promociji rejništva in priznanju rejnikom za njihovo delo, morda celo o novem konceptu dela z rejniki. Opozarjamo, da je pomembno, da se vsi udeleženci v rejniškem sistemu združimo in poiščemo tisto pot, ki je najprimernejša tako za otroke v rejništvu in kot za vse, ki v tem procesu pomoči sodelujejo.

Kje so razlogi za takšno situacijo? Morda nov način življenja, nove vrednote in novi načini komunikacije s soljudmi? Življenje se je danes očitno zelo spremenilo, še posebej po covidu. Ljudje živimo manj povezano, bolj smo usmerjeni v svoj ožji svet, nič več niso v ospredju solidarnost, povezanost, druženje, pomoč sočloveku posamezniku ... Postali smo še večji individualisti. Morda še znamo biti solidarni

tako, da prispevamo sredstva za pomoč bolnim otrokom in s tem ohranimo občutek, da smo nekaj storili tudi za dobrobit drugih ... Skrbeti za otroka, ki ni tvoj biološki otrok, ga sprejeti k sebi v svojo družino, biti zanj odgovoren, ga ljubiti in se mu posvečati – kdo bi to sploh še počel? Družba temu delu ne da ustreznega priznanja niti ustreznega plačila za delo, rejnikom ne nudi ustrezne pomoči in podpore, strokovni delavci in sodišča rejnike včasih obravnavajo zelo vzvišeno, jih ne poslušajo. To so zelo pogosta občutja rejnikov in rejnic. Pri vsem tem, da rejniki 24 ur skrbijo za otroka z veliko stiskami, travmami, jim postavljajo zahteve še otrokovi starši, ki jim ostajajo vse starševske pravice!? Kot kandidati za rejnike se v največji meri prijavljajo sorodniki in mladi (pari), ki želijo dobiti izkušnjo življenja z otrokom in ga tudi posvojiti. Tej situaciji bo v bodoče verjetno potrebno prilagoditi delo v rejništvu.

Stiska se pojavlja tudi pri strokovnih delavcih, ki rejništvo izvajajo v centrih za socialno delo, ki naj bi bili glavni podporniki rejnikom in rejnicam. Preobremenjeni so, zasuti z delom in birokratskimi obvezami. Nekateri poudarjajo, da rejništvo v CSD postaja obrobna zadeva. Strinjam se, da je za vsakega človeka njegova stiska največja in po mojem v celoti velja Tolstojev rek: »Vse srečne družine so si podobne, vsaka nesrečna družina pa je nesrečna po svoje.« Ob tem se mi poraja vprašanje, katerim težavam ljudi pa naj bi delavci CSD posvečali največ skrbi in svojega časa, če ne ravno nemočnim otrokom?

Na drugi strani imamo otrokove matične starše, ki bi morali hitro zbrati dovolj moči in volje, da uredijo svoj dom in okrepijo svoje starševske sposobnosti. Potrebujejo podporo in učenje, pa zanje ni dovolj programov, kjer bi se opolnomočili kot starši do te mere, da bi se otrok lahko zopet vrnil k njim. Njihovo urejanje marsikdaj poteka predolgo. Za otroka je tri leta dolga doba, da ne govorimo o 6 letih ali 7,5 leta, kar je povprečno trajanje rejništva pri nas. Toliko let naša družba konstruira neke vrste »nesigurnost« otroku, ki, kot vemo, potrebuje stalnost, stabilnost in varnost ... In ob vsem tem temu otroku, ki s seboj nosi breme svoje nefunkcionalne družine, lahko da je bil zlorabljen, moral je oditi iz svojega doma v drugo okolje, ni mogoče zagotavljati ustrezne strokovne psihoterapevtske pomoči, ker so strokovnjaki prezasedeni ...

Res smo na prelomnici in rejništvo je potrebno nekako prenoviti. Potrebno graditi sicer na dosedanjih trdnih in dobrih temeljih, vendar iskati še dodatne nove poti. Pri Ministrstvu za delo, družino in enake možnosti se je pričela sestajati delovna skupina za prenovo rejništva in upam, da bo našla pot za novo smer v rejništvu. Verjetno ne bo dovolj le višja rejnina, spremenjen status rejnikov, morda nekoliko spremenjen ZIRD? Upam, da bo rejništvo kvalitetnejše tudi, če bo na tem področju zaposlenih več dobro usposobljenih strokovnjakov in bodo imeli več časa za delovanje v rejniškem sistemu. Mislim, da so to osnovni pomembni koraki za izboljšanje kvalitete rejništva, vendar bo potrebno »izumiti« še vzvode, kako pridobiti nove rejniške družine.

Slovenija je bila ena redkih držav, ki v preteklosti ni imela sirotišnic in tudi v preteklosti se majhnih otrok ni nameščalo v zavode. Prepričana sem, da ni dileme, da želimo to smer še ohranjati. Družina je najboljše izhodišče za odraščanje otroka in mladega človeka.

Vse domače in tudi tuje raziskave dokazujejo, da življenje v družini otroka mnogo bolje opremi za odraščanje kot bivanje v zavodu, da otroci iz rejništva vstopajo v samostojnost mnogo bolj trdni kot npr. otroci iz zavodov. Torej je pot jasna! Potrebujemo kvalitetno rejništvo tudi v bodoče.

Pri vsem angažiranju in iskanju poti pa je pomembno, da se ves čas zavedamo in ne pozabimo, da zakonodaja, ki je sicer pomembna, lahko le delno reši težave pri postavljanju novega sistema. Še večjega pomena je stroka, ki deluje profesionalno in obenem osebno angažirano. Ob upoštevanju danih družbenih razmer bo potrebno napeti vse sile, delati hitro, sistematično, tako, da se slišimo. Spremembe delamo ljudje!

Vse dobro vam želim!

Vaša urednica
Maksimiljana Mali

KONČNO VSEBINSKO POROČILO O IZVEDENEM PROGRAMU V LETU 2022

Rejniško društvo Slovenije deluje že od leta 2006. S svojim programom in projekti si prizadeva doprinesti k višji kakovosti bivanja otrok, ki so iz matičnih družin premeščeni v rejniške.

Želi pomagati otrokom, rejniškim družinam, strokovnim delavcem in biološkim staršem, javnosti pa želi približati realno sliko rejništva, razbiti tabuje in ljudem pokazati, da gre za družine, ki opravljajo srčno dejavnost in otrokom nudijo varno zavetje, čustveno toplino in vse, kar potrebujejo v obdobju odraščanja. Namen Društva je, da posvetimo večjo pozornost tistim vsebinam, ki jih stroka

ne uspe ali ne more izvajati: to so srečanja rejniških družin, razni tabori za rejniške otroke, dodatno izobraževanje izvajalcev rejništva, informiranje in tudi opozarjanje na težave v rejništvu ter posledično vplivanje na sprejem zakonodaje in na nastajanje strokovnih smernic. Društvo daje poudarek tudi pozitivni medijski promociji rejništva. In izdaja glasilo Rejniški glasnik.

Rejniško društvo Slovenije ima s strani Ministrstva za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti pridobljen status društva, ki deluje v javnem interesu na področju izvajanja družinske politike.

V letu 2022 smo povečali tudi število članov, trenutno jih imamo 295.

Glavni cilj Društva je povezati vse somišljenike in jih organizirati v obliki različnih aktivnosti z namenom doseči čim boljšo kakovost rejništva.

Ostali cilji:

- povezovanje rejniških družin, z namenom izmenjave izkušenj in opozarjanja na odprta vprašanja v rejništvu,
- povezovanje in pomoč otrokom, ki se nahajajo v rejništvu,
- informiranje,
- izobraževanje rejnikov in rejnic ter nudenje strokovne pomoči otrokom,
- pozitivna medijska promocija rejništva,
- povezovanje in sodelovanje z institucijami, ki skrbijo za izvajanje rejništva,
- opozarjanje na odprta vprašanja in težave pri izvajanju rejništva,
- povezovanje z društvi in drugimi asociacijami iz drugih držav.

UPORABNIKI PROGRAMOV REJNIŠKEGA DRUŠTVA SLOVENIJE

Naši uporabniki so otroci iz rejniških družin, rejniki in rejnice s svojimi biološkimi družinami, strokovni delavci (CSD, šole ...) ter vsi, ki jih rejništvo zanima. Pogojev za vključitev v naše Društvo ni.

POROČILO O IZVEDENIH DOGODKIH / PROJEKTIH

16. SREČANJE REJNIŠKIH DRUŽIN, ČLANOV REJNIŠKEGA DRUŠTVA SLOVENIJE, Maribor, 21. maja 2022

Tokratno srečanje rejniških družin smo pripravili 21. maja v Mariboru in je bilo športno rekreativno za vseh 100 udeležencev. Zbrali smo se na Štuku in za dobrodošlico dobili kifeljčke, vodo in sokove. In tudi novo številko Rejniškega glasnika. Potem smo se odpravili na pohod na Kalvarijo, kjer so eni prehodili vseh 455 stopnic, drugi pa le en del, ampak vsi smo uživali v naravi in pogledu na Maribor.

Druženje smo nadaljevali na vrtu in drugih objektih Štuka. Udeležence sta pozdravila predsednik RDS mag. Darko Krajnc in predsednik Športne zveze Maribor g. Tomaž Barada. Med nami je bila tudi naša članica Tajda Korče, zmagovalka šova Slovenija ima talent. Za nas je pripravila nastop, da smo lahko v živo spremljali in se čudili, kakšne mojstrovine izvaja.

Po kosilu (golaž, sladice, sokovi) smo nadaljevali s športnimi in družabnimi aktivnostmi. Predvsem mlajši so veselo skakali po napihljivem gradu. Drugi so igrali nogomet, vozili kolesa, trenirali taekwando in še kaj. Odrasli pa se seveda pogovarjali ali se pridružili mlajšim pri aktivnostih.

Zelo smo hvaležni Športni zvezi Maribor in ŠOUM, ki so nam to srečanje organizirali, nam pripravili športne aktivnosti, nas vodili na Kalvarijo, pogostili s kosilom in si vsestransko prizadevali, da bi se vsi udeleženci srečanja dobro počutili.

Kljub slabi vremenski prognozi je bilo tudi vreme na naši strani, da smo lahko ob sončku preživeli lep športni dan in da so rejniške družine z nasmehi zapuščale Maribor, kot so poročali o srečanju v Večeru (rubrika mediji o nas).

SREČANJE IN DRUŽENJE REJNIŠKIH DRUŽIN V TERMAH PTUJ, 23. junij 2022

Tudi letos, že osmič, je Radio Tednik Ptuj organiziral humanitarno družabno glasbeno prireditev v Termah Ptuj. Tokrat brez pogojev PCT, a z nekaj bojzani zaradi vremena.

Kot že leta doslej smo se prireditve udeležili tudi člani RDS, skupaj 66 članov Društva. Ena rejniška družina je pripotovala iz Domžal z organiziranim avtobusnim prevozom, ostali pa smo prispeli z lastnim prevozom.

Vreme nam je bilo naklonjeno, tako da smo cel dan uživali v kohanju, druženju, igrah. Od 16.00 do 18.00 pa smo se zbrali v šotoru na glasbenem dogodku. Za nas so nastopili Petovia kvintet, Maja Oderlap in Tanja Žagar. Vzdušje je bilo krasno, z nastopajočimi smo peli, plesali in se fotografirali ter z dobro voljo vstopili v počitniške in dopustniške dni.

PSIHOSOCIALNI TABOR REJNIŠKIH DRUŽIN V DOMU V FIESI, 16. do 18. september 2022

Letos smo prvič, po srečnem naključju, izvedli psihosocialni tabor rejniških družin v Počitniškem domu za otroke v Fiesi. Za vikend od 16. do 18. septembra 2022 je bila vremenska napoved slaba – ohladitev in dež. Vendar je druženje odpovedala

le ena družina, dve sta zboleli, vseh ostalih 10 rejniških družin pa je prišlo v petek popoldne v Fieso z dobro voljo in pozitivno energijo.

V času, ko je deževalo in pihala burja, smo imeli skupine rejniških staršev, otroci pa so se igrali, spoznavali, pogovarjali. Ko je posijalo sonce, smo se sprehodili do Pirana, po grajskem zidu, po plaži v Fiesi in kar nekaj se jih kopalo tudi v morju. V sobotnem popoldnevu se je precej udeležencev kopalo in zabavalo v bazenu hotela Bernardin.

Rejniški starši smo se v skupinah pogovarjali o veselih in težkih trenutkih življenja v rejniških družinah, izmenjavali izkušnje, iskali rešitve, pridobivali nove informacije, se učili, kako ravnati v stiskah. Ugotavljali smo:

- v obravnava na sodišču so rejniki velikokrat tarča napadov odvetnikov s strani staršev, sodniki nimajo znanja s področja družine in rejništva, rejniki so vabljeni na sodišče tudi že pred namestitvijo otroka v njihovo družino,
- starši otrok imajo odvetnike preko brezplačne pravne pomoči, rejniki odvetnika nimajo in so ti postopki na sodišču zanje zelo stresni,
- stiki otrok z biološko družino velikokrat niso v korist otrok, otroci doživljajo stiske zaradi tega (npr. stiki v zaporu),
- stiske otrok se poglobljajo še zaradi dolgotrajnih postopkov na sodišču, sodnih izvedencev,
- rejniki so povedali, da jim primanjkuje strokovne in pravne pomoči, potrebovali bi supervizijo ali terapevtsko pomoč, da bi lahko razreševali vse težave, stiske otrok in celotne rejniške družine ter usklajevali sodelovanje s CSD, sodiščem, otrokovo biološko družino, šolo, še z izvedenci,
- potnih stroškov za prevoze na stike, sodišče, različne obravnave rejniška družina nima in se dogaja, da jim v zelo zahtevnih primerih CSD ne prizna niti povečanega plačila za delo,
- seznanili smo se, kako zahtevna je vzgoja in oskrba avtistov v rejniški družini, koliko terapij je potrebnih in kako je možno urediti tudi dodatek za nego otroka,
- skupna ugotovitev je bila, da so rejniški tabori in vse oblike druženj rejniških družin zelo pomembni za rejniške starše in prav tako za otroke.

Ob zaključevanju našega druženja smo bili enotni, da je bilo slabo vreme za nas dar, saj smo imeli tako več časa za pogovor, razumevanje drug drugega, medsebojno pomoč in podporo. Udeleženci so povedali, da je počitniški dom na lepi lokaciji, ki omogoča druženje in sprehode, zato je želja vseh, da se družimo tudi naslednje leto.

PSIHOSOCIALNI TABOR REJNIŠKIH DRUŽIN V KARITASOVI SONČNI HIŠI V PORTOROŽU,

11. do 13. november 2022

Že tradicionalni psihosocialni tabor rejniških družin v Karitasovi Sončni hiši v Portorožu je bil tudi tokrat polno zaseden. Udeležilo se ga je 40 članov rejniških družin, nekaj jih je prišlo prvič, nekatere družine pa so stalne udeleženke. Bili smo delavni, sproščeni, igrivi, klepetavi in smo naše druženje končali obogateni za nove izkušnje in energijo za naprej.

Več o taboru je v prispevku rejnice Dani Zaberložnik.

1. POSVET O REJNIŠTVU V SLOVENIJI, v organizaciji Rejniškega društva Slovenije in Fakultete za socialno delo, v prostorih FSD v Ljubljani, 29. marca 2022

Dne 29. marca 2022 je v prostorih Fakultete za socialno delo v Ljubljani potekal dogodek z nazivom Posvet o rejništvu v Sloveniji, ki sta ga organizirala Rejniško društvo Slovenije in Fakulteta za socialno delo. Namen Posveta je bil na enem mestu prikazati stališča in mnenja o rejništvu s perspektive različnih udeležencev rejniškega sistema. Vabljeni so bili rejnice, rejniki, odrasli z izkušnjo rejništva, strokovni delavci CSD, predstavniki družinskih sodišč, študentje FSD, člani Rejniškega društva Slovenije, predstavniki Varuha človekovih pravic, Instituta za socialno varstvo Slovenije, Ministrstva za delo družino in socialne zadeve ter enake možnosti, Socialne inšpekcije. Posveta se je udeležilo preko 100 udeležencev. Posvet je potekal od 9. do 16. ure. V prvi polovici je bilo predstavljenih osem uvodnih tem za razpravo, v drugem delu pa je potekala razprava v 9 manjših skupinah, kjer je lahko vsak udeleženec podal refleksijo na uvodne referate, povedal svoje izkušnje in predloge. Predstavljeni so bili primeri dobre prakse in predlogi za izboljšanje razmer na področju rejništva. Na koncu so predstavniki skupin z vsemi prisotnimi podelili zaključke in predloge svoje skupine.

Celoten potek posveta, večina predavanj, ki so jih podali predavatelji v uvodnih temah, o zaključkih in predlogih udeležencev posveta za izboljšanje kvalitete ter

pogojev dela za rejništvo smo že obširno pisali v lanski 56. številki Rejniškega glasnika.

2. POSVET VLOGA REJNIC IN REJNIKOV TER OTROK V SODNEM POSTOPKU, organizirali sta ga RDS in FSD v prostorih Fakultete za socialno delo 1. decembra 2022

Tudi drugi posvet o rejništvu smo organizirali skupaj Rejniško društvo Slovenije in Fakulteta za socialno delo 1. decembra 2022 v Ljubljani na Fakulteti za socialno delo. Udeležilo še ga je 106 udeležencev.

Predavatelji so bili:

- vrhovni sodnik Matej Čujovič: Vloga rejnic/rejnikov in otrok v sodnem postopku - zakonodajni pogled,
- okrožna sodnica Petruša Jager: Vloga rejnic/rejnikov in otrok v sodnem postopku - izkušnje iz prakse,
- direktor Socialne inšpekcije Peter Stefanoski: Udeleženci v nepravdnem postopku in sodelavci v IRS,
- rejnici Marija Salihović in Marjana Šuc ter rejnik Duško Vidič, ki so predstavili svoje izkušnje pri sodelovanju s sodiščem.

Vsa predavanja so bila zanimivo predstavljena in dobro sprejeta pri udeležencih. Delo v malih skupinah je potekalo konstruktivno z namenom razumeti sistem sodnih postopkov, razjasniti posamezne vloge udeleženih v postopku, med posameznimi udeleženci vzpostaviti komunikacijo in sodelovanje.

Vsekakor je izbrana tema posveta zelo aktualna, saj se je seminarja udeležilo več kot 100 udeležencev, nekaj smo jih morali zaradi premalo prostora tudi zavriniti.

Zelo pomembno je, da so na posvetu sodelovali vsi pomembni za sodne postopke, to so rejnice/rejniki, socialne delavke/delavci in sodnice/sodniki. Prisotni so bili tudi predstavniki Ministrstva za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, Varuha človekovih pravic, Skupnosti centrov za socialno delo in še kdo.

Na posvetu smo na kratko predstavili tudi aktivnosti RDS, delili Rejniške glasnike ter vse udeležene povabili k pisanju v RG ter sporočanju idej in predlogov v zvezi z rejništvom na elektronski naslov Društva.

Po odzivih večine udeležencev predvidevamo, da bomo tudi v prihodnje nadaljevali z organizacijo posvetov ter izbirali pomembne, aktualne teme s področja rejništva.

Več o posvetu, o zaključkih in predlogih ter o vtisih udeleženih, si lahko preberete v članku 2. Posvet o rejništvu.

SODELOVANJE NA POSVETU »ZA BOLJŠO PRIHODNOST OTROK«

Posvet se je odvijal 22. oktobra 2022 v prostorih Državnega zbora. Organizator posveta »Za boljšo prihodnost otrok« je bil Državni zbor pod vodstvom predsednice Urške Klakočar Zupančič. Imel je namen opozoriti na položaj otrok s posebnimi potrebami in predvsem seznaniti člane parlamenta o vseh težavah teh otrok ter opozoriti na potrebe sistemskih sprememb na tem področju. RDS sta zastopali Maksimiljana Mali in rejnica Majda Šuc. Predstavili sta problematiko rejništva in predloge za spremembe. Naši predlogi za spremembe so tudi objavljeni na spletni strani Državnega zbora. Na podane razmere o rejništvu se je v razpravi odzvalo več poslancev, minister za področje socialnih zadev Luka Mesec pa je že na posvetu navedel, da so že zaznali potrebo po spremembah na področju rejništva in da bodo ustanovili posebno skupino za ureditev tega področja, kamor bodo vključili tudi predstavnike nevladnih organizacij in uporabnike.

SODELOVANJE NA DNEVIH SOCIALNE ZBORNICE SLOVENIJE

RDS je na dnevih socialne zbornice dne 23. 9. 2023 zastopala Maksimiljana Mali in predstavila delo Rejniškega društva ter naše predloge in smernice za organiziranje rejništva v prihodnje.

REJNIŠKI GLASNIK

V letu 2022 je Rejniško društvo Slovenije izdalo 56. številko Rejniškega glasnika, ki je s številnimi zanimivimi članki zagotovo prijetno in koristno branje. Društvo nadaljuje z izdajo glasila, saj je za številne rejnice in rejnike glasilo edini pisan vir informacij, iz katerega lahko črpajo dodatno strokovno pomoč. Vodenje uredniškega odbora nadaljuje Maksimiljana Mali, dolgoletna urednica Rejniškega glasnika.

Namen in cilji izdaje glasila so: izobraževanje, informiranje, izmenjava izkušenj, pozitivna medijska promocija in tudi strokovna literatura za področje rejništva.

Število natisnjenih izvodov je 800 (600 rejnikov, 100 strokovnih delavcev CSD, direktorji CSD-jev, študenti, občine, knjižnice ...).

Vsebino Rejniškega glasnika najdete tudi na Spletni strani Rejniškega društva Slovenije.

PSIHOSOCIALNA POMOČ REJNIŠKIM DRUŽINAM

Psihosocialna pomoč rejniškim družinam je zelo pomembna in poteka skozi celo leto. Člani rejniških družin se večkrat obrnejo po pomoč, za pogovor, nasvet, ko se znajdejo v stiski, ko ne zmorejo sami rešiti težav ali pa včasih le za razbremenilni pogovor. Da imajo društvo, ki jim lahko pomaga pri reševanju stisk in težav, povezanih z izvajanjem rejništva, je zanje zelo pomembno, saj gre za specifično področje, kjer najbolj kompetentno pomagajo tisti, ki imajo to znanje in izkušnje.

Vloga Rejniškega društva je v takšnih primerih bolj posvetovalna in informativna, sicer pa je pomembno, da rejniki vse težave in stiske rešujejo v odnosih, kjer se te dogajajo in so nastale.

Rejniške družine se največkrat znajdejo v stiski pri izvajanju stikov med otroki in njihovimi starši. Prav tako potrebujejo oporo in nasvet v zvezi s postopki na sodišču ali CSD ter pri nastanku kakšnih specifičnih težav v rejništvu.

Uporabniki naših programov v letu 2022:

- srečanje rejniških družin v Mariboru: 100 udeležencev,
- srečanje rejniških družin v Termah Ptuj: 66 udeležencev,
- psihosocialni tabor rejniških družin v Fiesi: 47 udeležencev,
- psihosocialni tabor rejniških družin v Portorožu: 40 udeležencev
- 1. posvet o rejništvu v Ljubljani: 100 udeležencev
- 2. posvet o rejništvu v Ljubljani: 106 udeležencev,
- Rejniški glasnik: 800 izvodov.

POZITIVNA MEDIJSKA PROMOCIJA

Spletno stran Rejniškega društva Slovenije sproti posodabljam in imamo na njej predstavitev našega dela ter v celoti objavljeno vsebino Rejniškega glasnika.

Skrbimo za redno pozitivno promocijo rejništva na podlagi dajanja intervjujev v smislu predstavitve dejavnosti rejništva in tudi opozarjanja na težave in potrebo po spremembah v rejništvu. Objavljenih je bilo več člankov v različnih slovenskih časopisih in TV-prispevkov.

Vse aktivnosti Društva, vse programe izvajajo naši člani, prostovoljci, brez plačila.

Darko Kranjec,
predsednik društva

POSVET O REJNIŠTVU - VLOGA REJNIC IN REJNIKOV TER OTROK V SODNEM POSTOPKU

Datum: 1. december 2022

Lokacija: Fakulteta za socialno delo v Ljubljani

Organizatorja: Rejniško društvo Slovenije in Fakulteta za socialno delo Ljubljana

Udeleženci: vsi člani rejniškega sistema – rejniki, le nekaj otrok, socialni delavci, sodniki, predstavniki FSD, predstavniki Instituta za socialno varstvo Slovenije, Varuh človekovih pravic in drugi, **skupaj 106.**

Uvodne vsebine in predavanja:

- 1. Vloga rejnic in rejnikov ter otrok v sodnem postopku – zakonodajni pogled,** Matej Čujovič, vrhovni sodnik (predavanje je objavljeno v 56. št. Rejniškega glasnika)
- 2. Vloga rejnic in rejnikov ter otrok v sodnem postopku – izkušnje iz prakse,** Petruša Jager, okrožna sodnica
- 3. Udeleženci v nepravdnem postopku in sodelavci v IPS,** Peter Stefanoski, direktor Socialne inšpekcije (predavanje je objavljeno v 57. št. Rejniškega glasnika)
- 4. Izkušnje rejnic in rejnikov pri sodelovanju s sodiščem**
Marjana Šuc, Marina Salihovič, Duško Vidič, rejnici in rejnik
Rejnice in rejniki so poudarili nekatere negativne izkušnje na sodišču, kot so nespoštljiv odnos do rejniških družin s strani sodnikov in odvetnikov, ki zastopajo starše, pri določanju stikov sodišča mnogokrat ne upoštevajo časovne možnosti in predloga rejniške družine, v primeru neizvajanja stikov se rejniški družini grozi z denarno kaznijo, sodišče rejnikom nalaga obveznosti, da morajo voziti otroke na stik k staršem v zelo oddaljene kraje, namesto da bi staršem naložili, da se potrudijo obiskati otroka in z njim vzpostaviti stik v varnem okolju rejniške družine, rejnice in rejniki so poudarili, da se na sodišču ne počutijo slišani in upoštevani ...
- 5. Delo po skupinah (refleksija na slišano, opažanja, izzivi, predlogi), zaključki**

Zaključki in predlogi

Rejniki

- Urediti ustrezen status rejnika kot strokovnega sodelavca v rejniškem sistemu.
- Organizirati pravno podporno mrežo rejnikom in ustrezno podporo rejnikov na CSD.
- Organizirati brezplačno pravno pomoč rejnikom (brez ugotavljanja materialnega položaja – kot to ureja ZPND za žrtve nasilja).
- Prisoten je strah rejnikov na zaslišanju na sodišču. Če bi rejniki imeli pooblaščenke, bi pridobili občutek podpore in varnosti in s tem bi se povečala njihova procesna moč.
- Zvišanje plačila dela za rejnike in rejnice, delo v rejništvu je premalo ovrednoteno – rejniku ali rejnici je potrebno zagotoviti osnovno povprečno plačo v RS za enega otroka.
- Zagotoviti brezplačno terapevtsko pomoč rejnikom v stiski (redna supervizija, skupinsko delo).
- Materialni stroški naj bi bili rejniku izplačani v skladu z otrokovimi potrebami.
- Rejnikom bi bilo potrebno zagotoviti povračilo potnih stroškov za prevoze, ki jih opravijo v povezavi z rejništvom (stiki, izobraževanja, zdravje otroka ...).
- Izkušnje rejnikov glede obravnave na sodiščih so različne – nekateri so vključeni v postopke že v času odvzema otroka, drugi zopet niso vključeni in upoštevani niti v postopku, ko se odloča o stikih, ter se odloča mimo njih.
- Pomembno je, da so rejniki stranka v postopku, kadar se odloča o stikih.
- Sodišča mnogokrat določajo stike, ki posegajo v delavni čas in obveznosti rejnic.

- V sodnem postopku je nujno upoštevati argumente in predloge rejnikov, zlasti pri določanju stikov.
- Ko se rejnikom vroča sodna pošta, ni potrebno navajati poleg imena še rejnik (možna stigmatizacija).
- Rejniki imajo občutek, da se v sodnih postopkih vedno ne upoštevajo potrebe in koristi otroka, pač pa se popušča biološkim staršem, ki imajo zaradi odvetnikov več moči – otroka in rejnikov se ne sliši.
- Izobraževanje rejnikov o pravnem sistemu: več informiranja, predavanj.
- Predlog, da se rejnike na sodiščih zaslišuje ločeno.

Otroci

- Otrok v sodnih postopkih ni slišan.
- Nujno slišati glas otroka tako na sodišču kot v drugih postopkih na CSD (v individualni projektni skupini, na sodišču ipd.).
- Nujnost systemske ureditve, da bodo otroci v rejništvu imeli takojšnjo in stalno psihološko oz. pedopsihiatrično pomoč.
- Terapevtska pomoč otrokom – vsi otroci v rejništvu so otroci s posebnimi potrebami – potrebujejo takojšnjo strokovno – terapevtsko pomoč že ob namestitvi v rejniško družino, da lahko predelajo proces ločitve od bioloških staršev in prihod v novo okolje rejniške družine – to pomoč bi moral določati zakon.
- Mladoletni otroci v rejništvu naj bi imeli v vseh postopkih svoje pooblaščenke.
- Problemi z urejanjem preživnine: zlasti sporno, kadar so rejniki skrbniki za urejanje preživnine otroku – s tem se ustvarja konfliktni odnos med rejniki in biološkimi starši.
- Stroka bi morala intenzivno spremljati doživljanje otroka: kako otrok doživlja matično družino in kako rejniško družino.
- Sodelovanje otroka na sodišču: kdaj je otrok sposoben podati svoje mnenje sodišču.
- Sodišče večkrat ne upošteva mnenja CSD in izreka stike, ki niso varni za otroka in mu niso v korist.

- Če CSD ocenjuje, da stik ni v korist otroku – predlog za drugačno obliko stikov.
- Pomen stalne socialne delavke, ki spremlja otroka v rejništvu. Vključenost socialne službe v življenje otrok ima za otroka neizbrisen pečat. Pomembno je, da se zgradi odnos, v katerem otrok lahko zaupa in mu ni potrebno ponavljati izpovedi o dogajanju v življenju, obenem pa lahko začuti, da je njegova socialna, kot jo otroci imenujejo, tista, ki se zavzema zanj, ga ščiti in se na njo lahko obrne, ko jo potrebuje. Težava, s katero se srečujejo, je pogosto menjavanje strokovnih delavcev ter s tem manjše poznavanje razmer in zgodovine otroka in njegove družine.

CSD

- Organizirati pravno zastopanje CSD na sodišču – odvetnik.
- Rejništvo je na manjših CSD postranska zadeva – kadrovske težave, socialni delavci preobremenjeni.
- Strokovni delavci so zadolženi za pripravo predloga sodišču – za vsebino, ne za postopke – nimajo dovolj pravnega znanja o procesnem pravu.
- CSD naj zaposli pravnik, ki ima pravosodni izpit, ki bo nudil pomoč tako rejnikom kot socialnim delavcem in jih zastopal na sodišču.
- Kadrovske težave CSD: nekateri CSD nimajo psihologa, socialni delavci so preobremenjeni.
- Problem stikov pod nadzorom v rejništvu: te bi morala izvajati druga institucija, specializirana za to področje dela.
- Proces izbire rejniške družine – ni enoten in dodelan.
- Potrebno je oblikovati merila za odvzem starševske pravice.
- Pomanjkanje rejniških družin – alternativna možnost so SOS vasi.

Sodišča

- Družinski zakonik se izvaja šele 3 leta, tudi za sodnike je to novo področje in sodna praksa šele nastaja.
- Sodnica izrazila empatičen in subtilen pristop do ravnanja v sodnih postopkih predvsem v tem, da se tudi sama sreča in pogovori z otroki. Pojasnila je svoje izkušnje o pripravljenosti otrok na sodelovanje v pogovorih, celo njihovo željo, da jih sliši tudi sodnik sam, kar je tudi za sodnika zelo dragoceno v postopku odločanja.
- Za sodnike je dragoceno, da se v času odprtega postopka čim več in pravočasno poroča o aktualnih okoliščinah in dejstvih, ki so pomembni za odločanje. Spodbuda CSD-jem, da čim več poročajo in seznanjajo sodnike o razmerah in dogajanju.
- Sodnica je opozorila tudi na pomen sodelovanja ter poenotenja stališč pri poročanju in podajanju mnenj matičnih CSD otroka in CSD rejnika.
- Primanjkuje sodnih izvedencev.
- Predlog, da sodišče rejnikom ne pošilja dokumentacije v zvezi z odvzemom otroka staršem, ker to slabo vpliva na nadaljnje sodelovanje rejnikov in staršev.
- Na sodišču se vedno ne postavlja v ospredje otrokovih koristi.
- Stiki: različna praksa sodišč.
- Otrokova korist mora biti nujno slišana tudi pri določanju stikov.
- Pomembno je, da so rejniki stranka v postopku, kadar se odloča o stikih.
- Sodišče večkrat določi stike, ki otroku niso v korist in mu celo škodujejo – vse je podkrepljeno z mnenjem izvedenca, CSD, pojavljajo se težave pri stikih, zavračanje stikov s strani otrok, pa sodišča kljub temu odločijo drugače, kot je predlagano.
- Sodišča naj ob stikih preložijo odgovornosti glede vožnje na starše – starši naj bi prišli do otroka, in ne otroci k staršem (sodišča praviloma določajo, da morajo rejniki voziti otroke k staršem). Ni prav, da sodišča izvajajo »pritisk« na rejnike, da morajo oni voziti otroke k staršem, ki se izgovarjajo, da nimajo prevoznega sredstva, denarja ...
- Rejnik in CSD naj takoj obvestita sodišče, da se starši ne držijo dogovora o stikih (ne da kršijo svoje naloge večkrat).
- Vsem udeleženi v stikih pod nadzorom je potrebno dati dovolj časa za pripravo na stike.
- Rejnike je potrebno povabiti na sodišče, kadar se odloča o stikih med otrokom in njegovimi starši.

- Nujna je stalna komunikacija med CSD in sodiščem – predlog redna srečevanja vsaj 2-krat letno.
- Preko CIP (Center za izobraževanje v pravosodju) organizirati izobraževanje za CSD in sodnike skupaj.
- Potrebne so dobre utemeljitve odvzema otrok s strani CSD, sodniki pogrešajo bolj točne navedbe, v čem so težave staršev pri izvajanju starševske skrbi, zakaj je družina nefunkcionalna.
- Celotno rejništvo temelji na začasnih odločbah zaradi dolgotrajnosti postopkov na sodišču.
- Rejniki dobijo vse informacije, ki jih CSD posreduje sodišču, kar po oceni CSD ni primerno.
- Posebna situacija pri Romih – njihov jezik in kultura sta drugačna, kar bi morala sodišča upoštevati.
- Posveti, kjer so navzoči vsi udeleženci rejniškega sistema, naj bi bili stalna praksa tudi v naprej.

Matične družine

- Matične družine imajo vedno odvetnika v vseh postopkih, zato imajo pogosto premoč nad CSD in rejniki, ki so brez odvetnikov.
- Delo z matično družino mora biti v skladu z načrtom pomoči.
- Nujno je slediti smernicam, da se stiki z otrokom staršem povečujejo v skladu z večjim angažiranjem za ureditev njihovih nefunkcionalnih družinskih razmer.
- V primeru, da starši ne izvajajo določenih stikov, je potreben odvzem starševske skrbi.
- Če CSD ocenjuje, da stik ni v korist otroku, se poda predlog sodišču za drugačno obliko stikov.
- Potrebno oblikovati merila za odvzem starševske pravice.
- Pri rehabilitaciji staršev je potrebno zasledovati predvsem njihovo starševsko kompetenco: ali so sposobni primerne starševstva, razumejo potrebe svojih otrok, kakšne veščine in znanja imajo. Potrebno oblikovati standarde in merila za preverjanje teh sposobnosti.
- Na voljo ni dovolj ustreznih programov za rehabilitacijo matičnih družin

Organizacija sistema rejništva

- Potrebna je celostna prenova rejništva.
- Reforma rejniškega sistema v Sloveniji – kje smo in kam želimo iti?
- Na razumevanju travme utemeljen sistem rejništva.

- Pomanjkanje rejniških družin – alternativna možnost SOS vasi.
- Novi rejniki so večinoma osebe, ki v prvem planu želijo posvojitev.
- Uporaba določeni besednih izrazov: pomembno paziti na izrazoslovje: reja - žaljivo, nič več rejenec pač pa otrok, bolje kot rejniki – rejniški starši.
- Predlog za spremembo terminologije v rejništvu.

Promocija rejništva

- Promocija rejništva: predstavljati pozitivne zgodbe, predstavljanje rejništva v šolah – podobno kot to počno invalidi – promotor rejništva (Darko Kranjc).
- Potrebno bi bilo narediti več promocije za rejniško delo.
- Posveti, kjer sodelujejo vsi udeleženci rejniškega sistema, naj bi potekali še naprej najmanj dvakrat letno.
- Prispevki predavateljev na posvetih bi morali biti daljši od 30 minut in usmerjeni v izkušnje iz prakse.

Vtisi in sporočila moderatork

»V naši skupini smo imeli izjemno dobro vzdušje in enakovredno sodelovanje vseh članic. Poleg sodnice, psihologinje, rejnice, socialne delavke smo imeli tudi sodnico, ki je rejnica. Čeprav smo se usedle v kotiček avle, kjer je bilo kar precej hrupa, smo staknile glave in se pozorno, aktivno poslušale. Dragoceno! Obe sodnici sta bili s svojo strokovnostjo in presenetljivo veliko znanja o potrebah otroka v rejništvu aktivni sogovornici in dobri poslušalki.

Vsaka članica je prišla do besede in vsaka je bila upoštevana. V delovnem vzdušju od začetka do konca smo se imele lepo.«

»Najprej hvala za organizacijo odličnega posveta. Super ste izpeljali!

Posvet, kot ste ga zastavili, z vsemi deležniki rejniškega sistema, je primer odlične prakse in upam, da se bo ta tudi nadaljevala. Dodano vrednost vidim ravno v povezovanju med različnimi deležniki in izmenjavi izkušenj, da se pogovarjamo in slišimo drug drugega.

V skupini je bilo dobro vzdušje, vse smo lahko povedale, kar smo želele podeliti. Čutiti je bilo enakovredne pozicije med nami ne glede na to, da smo bile skupaj iz CSD, rejnice, sodnice. Meni osebno je bilo dragoceno, da so sodnice ubesedile, kako jim manjka znanja s tega področja in da nas v tem smislu potrebujejo. Ravno zato si želim, da bi tudi bodoči posveti bili zastavljeni z vsebino, ki bi bila zanimiva tudi za sodnike, da bi le-ti prišli v čim večjem številu.«

»Želela bi si, da bi bil fokus naslednjega posveta **Otrok v rejništvu**: razumevanje njegovega doživljanja lastne življenjske stvarnosti, njegov glas – ali se ga dovolj sliši, kako bi ga lahko še bolje slišali; razumevanje njegovih travm zaradi

zapuščenosti in življenja v drugi družini; razumevanje, kako se takšen otrok lahko naveže na starše, ki so na primer nasilni do njega oz. možne oblike navezanosti otroka na disfunkcionalne starše ...«

»V naši skupini je bila tudi heterogena zasedba, zato je bila debata še toliko zanimivejša. Sodnica, več delavk CSD in rejnice pa še predstavnik urada varuha za človekove pravice ter novinarka. Vsi smo bili mnenja, da bo potrebno še naprej delati in raziskovati možnosti krepitev rejniškega sistema ter „izumiti“ načine, kako pridobiti nove rejniške starše.«

»Pridružujem se pohvalam, posvet je bil resnično dobro organiziran, tako vsebinsko kot izvedba. Udeležba je odražala in izkazala, kakšno potrebo vsi čutimo po povezovanju ter da se slišimo med sabo. Menim, da je dodana vrednost tudi to, da je posvet brezplačen in da poteka na Fakulteti, ki se je kot gostiteljica odlično izkazala.«

»Iz našega pogovora v skupini lahko zaključim, da je potrebno govoriti o pomanjkanju terapevtske pomoči za otroke (in rejnike) in iskati rešitve znotraj obstoječega sistema. Vsekakor je potrebno o tem problemu seznaniti tudi sektor zdravstva, zato bi na naslednji posvet lahko povabili Ministrstvo za zdravje ter različna združenja, kot je združenje psihoterapevtov, Slovensko združenje za psihoterapijo in svetovanje, Fakulteto za psihologijo in druge, ki bi lahko prispevali k obravnavi otrok in mladostnikov ter dodali svoje predloge za rešitve. Vsekakor pa v ospredje postaviti otroka in njegove koristi ter o tem še naprej izobraževati sodnike in jih seznanjati z rejništvom in delom rejnic, da bodo lahko razumeli položaj otroka v rejništvu.«

»Delovni posvet, ki ste ga organizirali, je bil kvaliteten in zelo dragocen predvsem zaradi pestre sestave udeležencev. Prispevek sodnikov je doprinesel dragoceno razumevanje zakonskih določil in »pogled« z njihove pozicije, hkrati pa priložnost, da so izven sodnih dvoran tudi ostali prisotni sodniki neposredno slišali izkušnje in težave, s katerimi se spopadajo rejniki, ki pa se jih da ob razumevanju in upoštevanju njihovega položaja v praksi mnogokrat tudi zmanjšati.

Hvala lepa za odlično organizacijo. Mene osebno je navdihnila zavzeta srčnost vseh vas glede vašega poslanstva! Hvala za to!«

Povzetke pripravila
Maksimiljana Mali

REJNIŠKI TABOR V PORTOROŽU, NOVEMBER 2022

Rejniško društvo je organiziralo tradicionalni tabor za rejniške družine v Karitasovi Sončni hiši v Portorožu od 11. do 13. 11. 2022. Tabora se je udeležilo 9 družin, skupaj 40 udeležencev.

Glede na to, da je bil petek delovni dan, otroci so bili v šoli, nekateri rejniki v službi, smo se zbirali od 16. do 19. ure. Družine smo prihajale iz različnih krajev Slovenije, zato smo se pripeljale z lastnim prevozom. Vsaka družina je imela svojo sobo in po namestitvi po sobah in prvih informacijah nas je že čakala dišeča Martinova večerja, saj smo se zbrali prav na Martinovo.

Sledil je spoznavni večer, kjer smo se predstavili. Bilo je zanimivo, saj smo bile nekatere družine prvič na taboru. Minka nam je na kratko predstavila, kako bo potekal tabor in kakšna so pravila skupnega bivanja. Pred spanjem smo se odpravili še na nočni sprehod skozi tunel do Strunjana, vmes se še nadalje spoznavali in pogovarjali. In potem je sledil zaslužen počitek.

V soboto nas je po zajtrku in sprehodu obiskala predavateljica, animatorka Dragica Korenjak. Tudi sama ima izkušnjo rejništva, zato nas je še bolj vzpodbujala, da ne smemo obupati, otroke oz. vse prisotne motivirala, da se je potrebno vedno učiti, pridobiti delovne navade, da je potrebno vložiti tudi napor, da smo v

življenju uspešni in zadovoljni. Predlagala nam je, da si postavimo cilje in izberemo vzornika. Na koncu predavanja so otroci dobili darila in vsaka družina še knjigo.

Po kosilu smo se odpravili na sprehod v Lucijo in se ustavili na igrišču. Otroci so uživali na igralih, odrasli pa v opazovanju otrok in seveda v medsebojnih pogovorih, kjer smo si izmenjevali izkušnje.

Popoldne smo imeli delavnice. Skupino rejnic in rejnikov je vodila Minka, ki nam je dala veliko vzpodbud, prav tako pa je bilo pomembno medsebojno sodelovanje, svetovanje, poslušanje. Delavnice za mladostnike pa je vodila Katja.

V nedeljo dopoldne smo nadaljevali delavnice za mladostnike in za rejniške starše, saj se zavedamo, da je pogovor z ljudmi, ki imajo podobne življenjske izkušnje, podobne težave za nas vse zelo pomemben.

Po dobrem nedeljskem kosilu je sledilo pakiranje osebnih stvari, čiščenje sob in vseh prostorov v domu. Veseli smo, da nam Karitas omogoči bivanje v njihovem domu, zato smo želeli zapustiti prostore urejene, da lahko spet pridemo.

Na koncu smo si povedali, da nam je bilo lepo in da si še želimo takšnih taborov.

Da je tabor tako uspešno potekal, se moramo zahvaliti našim delovnim prostovoljkam. Hvala Minki Žiberna, ki je vedno z dušo in srcem z nami. Hvala Katji Dunaj, ki je izvajala delavnice v zadovoljstvo in povezovanje mladih. Hvala rejnici Majdi Koban Justinek, ki je s kuhanjem vseh obrokov poskrbela, da so bili naši želodčki polni z res okusno hrano.

Da je tabor res uspel, je vsaka družina prispevala delček dobre volje, vsi smo sodelovali pri pripravi mize in pospravljanju po jedi, skupaj hodili na sprehode, izmenjevali izkušnje, sodelovali na delavnicah in ob zaključku postali povezana skupina, ki se želi kmalu spet srečati.

Dani Zaberložnik,
rejnica

POSLOVILA SE JE JANA ČUK

Mnogo prezgodaj se je poslovila naša članica, univ. dipl. socialna delavka Jana Čuk. Pred enim letom je bila polna življenja nenadoma soočena s težko diagnozo.

Polna optimizma se je spopadala z boleznijo in skupaj z njo smo upali na ozdravitev, a žal smo se januarja 2023 morali posloviti od nje.

Jana je celotno delovno dobo delala na Centru za socialno delo Ljubljana Center na področju rejništva. Kot rejniška socialna delavka si je prizadevala povezati vse udeležene v rejniškem sistemu, iskala za otroke najboljše rešitve, skrbno sodelovala z rejniškimi starši pri opravljanju njihovega dela in pomagala staršem pri sprejemanju težkih odločitev.

Bila je aktivna članica našega društva, rada se je udeleževala rejniških srečanj in se z nami veselila uspešno izvedenih projektov. Podprla nas je še ob svojem slovesu, saj je bila njena želja, da žalujoči namesto cvetja in sveč prispevek namenijo Rejniškemu društvu Slovenije. Hvaležni smo ji za njeno podporo in bomo sredstva namenili za psihosocialne aktivnosti rejniških družin.

V imenu Rejniškega društva Slovenije
Minka Žiberna

OTROK V REJNIŠTVU IN KOMPLEKSNA TRAVMA

Številni otroci in mladostniki v rejništvu imajo za seboj zgodovino ponavljajočih se travm, ki so nastale v medosebnih odnosih v družinskih kontekstih in tudi izven njih – in to pogostokrat v najbolj zgodnjih letih otrokovega življenja (Brant idr., 2019).

Študije iz tujine kažejo, da je 90 odstotkov otrok v rejništvu v svojem življenju doživelo travmatičen dogodek, polovica njih pa kar štiri ali več (Fratto, 2016). Izpostavljenost štirim ali več travmatičnim dogodkom v otroštvu je povezana s t. i. kompleksno travmo (glej npr. van der Kolk, 2023), slednja pomembno vpliva na otrokov socialno-emocionalni razvoj in tudi na druge izide v otroštvu, mladostništvu in odraslosti (glej npr. Felitti, 1998).

Kompleksna travma je opredeljena kot ponavljajoča se in dolgotrajna izpostavljenost otroka številnim in kompleksnim obremenjujočim oz. potencialno travmatičnim dogodkom, kot so zloraba (fizična, psihična oz. čustvena, spolna), zanemarjanje (fizično, psihično oz. čustveno), pričevanje otroka nasilju v družini (nad staršem, sorojencem), življenje s skrbnikom, ki ima težave na področju duševnega zdravja in/ali s prekomerno uporabo (ne)dovoljenih substanc, težke izgube, ki jih doživi otrok (zaradi bolezni in/ali smrti starša, zaradi ločitve staršev, zaradi zaprtja starša v zaporu ipd.) (glej npr. Felitti idr., 1998; Kuhar, 2019 idr.).

Med najtežje obremenjujoče izkušnje v otroštvu se uvrščata tudi življenje otroka in družine v dolgotrajni revščini in socialni izključenosti (Ellis in Dietz, 2017) – otroci v rejništvu imajo pogostokrat predhodno izkušnjo, da so skupaj s svojo družino živeli v dolgotrajni revščini in socialni izključenosti (Axford, 2008) – npr. romske družine, priseljske družine, družine iz manj razvitih delov države. Številni otroci v rejništvu so v svojem življenju doživeli težke stvari, kot je predhodna izkušnja vojne, življenja na begunski poti in izkušnja trgovine z belim blagom (otroci brez spremstva, otroška prostitucija, trgovanje z organi) (US Foster Care System a Breeding Ground for Human Trafficking, 2013).

Za razumevanje kompleksne travmatiziranosti pri otrocih v rejništvu je potrebno omeniti tudi travmo, povzročeno v sistemu zaščite otroka, npr. v primeru nujnih odvzemov otrok (glej npr. Trivedi, 2019; Garcia, 2019), še posebej, če le-ti niso bili izvedeni »na razumevanju travme« utemeljenega socialnega dela ali v primeru, ko otrok nima stabilne namestitve v eni rejniški družini, ampak se ga prestavlja iz ene v drugo družino (glej npr. Clark, Palmer, Dunkarley in Brook, 2020). Vsak odzem, četudi nujen, je za otroka travmatičen – gre za težko izgubo, ki pomembno zaznamuje otroka (Trivedi, 2019). Odhod v rejništvo je za otroke

pogostokrat travmatičen tudi zato, ker odhod v rejništvo za otroka pomeni izgubo stika z matično družino (s starši, ki jih ima rad ne glede na izkušnje z njimi, sorojenci, starimi starši ipd.) in tudi s prijatelji, sošolci, učitelji, ljudmi v lokalni skupnosti, ki so za otroka predstavljali vir. **Otroci, ki so poleg predhodne zlorabe in zanemarjanja podvrženi nestabilnemu rejništvu (menjave rejniških družin), imajo po raziskavah sodeč dvakrat večjo verjetnost, da bodo razvili vedenjske težave, v primerjavi z otroki v rejništvu, ki živijo v stabilni rejniški namestitvi** (Dorsey, Burns, Southerland, Cox, Wagner in Farmer, 2012).

Raziskave iz tujine tudi kažejo, da nekateri otroci v rejništvu poleg tega, da so doživeli travme pred namestitvijo v rejniško družino, doživljajo obremenjujoče izkušnje tudi v rejniških družinah in v življenju po življenju v rejniški družini (Riebschleger, Day in Damashek, 2015). Študija Univerze John Hopkins iz ZDA o skupini otrok v rejništvu, v Marylandu, je npr. pokazala, da je pri otrocih v rejništvu štirikrat večja verjetnost, da bodo spolno zlorabljeni, kot pri njihovih vrstnikih, ki ne odraščajo v takem okolju. Pri otrocih, ki so živeli v stanovanjskih skupinah, pa je verjetnost spolne zlorabe 28-krat bolj verjetna.

Travmo pri otrocih v rejništvu je torej potrebno razumeti skozi široko perspektivo, hkrati pa je potrebno storiti vse, da otrok v rejništvu ne bo dodatno obremenjen oz. revikimiziran z dodatnimi obremenjujočimi oz. potencialno travmatičnimi izkušnjami.

Izpostavljenost otroka številnim, kompleksnim in prolongiranim obremenjujočim, potencialno travmatičnim izkušnjam je povezana s t. i. **toksičnim stresom** (van der Kolk, 2023). Center za razvoj otrok Univerze Harvard loči **tri vrste stresov in s tem tri vrste telesnega odziva na stres**: (1) pozitivni stres, (2) stres, ki se ga še da tolerirati in (3) toksičen oz. »strupen« stres (Toxic Stress 101, b. d.). **(1) Pozitiven odziv na stres je normalen** in bistven del zdravega razvoja otroka, zanj je značilno kratkotrajno povišanje srčnega utripa in blago zvišanje ravni stresnih hormonov v otrokovem telesu (npr. v primeru vznemirjenja, ki ga otrok čuti pred nastopom na šolski proslavi). **(2) Odziv na stres, ki se ga v telesu še da tolerirati, v večji meri aktivira stresni odziv boj-beg-zamrznitev v otrokovem telesu** (v primeru izpostavljenosti otroka stresnemu dogodku, kot je npr. popravni izpit). A če je aktivacija stresnega odziva v takih primerih časovno omejena in če ima otrok ob dogodku oporo v odnosu z odraslimi, si otrokova nevrobiologija od učinkov stresnega odziva, ki bi sicer lahko bili škodljivi, lahko opomore. **(3) Toksični odziv na stres se lahko pojavi, ko otrok doživlja močno, pogosto in/ali dolgotrajno oz. ponavljajočo se stisko, ki pa je otrok ne more razrešiti v odnosu z bližnjo odraslo osebo**, zato s hudo stisko ostaja sam – kot pogostokrat velja v primerih fizičnih, čustvenih in spolnih zlorab, kroničnega zanemarjanja (čustvenega, fizičnega), življenja s skrbnikom, ki ima težave s prekomerno uporabo (ne)dovoljenih substanc

in/ali težave na področju duševnega zdravja, pričevanja otroka nasilju v družini (nad staršem, sorojenci) in/ali življenjem otroka in njegove družine v dolgotrajni revščini in socialni izključenosti. Obsežne raziskave o nevrobiologiji stresa kažejo, da lahko taka čezmerna in/ali dolgotrajna aktivacija sistemov za odziv na stres (odziv stresnega odziva boj-beg-zamrznitev) v otrokovem telesu in možganih pušča pomemben odtis in s tem pomembno vpliva na nadaljnji socialno-emocionalni razvoj otroka in tudi na izide na zdravstvenem, zaposlitvenem idr. področjih. Tudi zato, še sploh, če je otrok izpostavljan toksičnemu stresu v razvojno najbolj ranljivem obdobju (od rojstva do prve triade osnovnošolskega obdobja), govorimo o kompleksni travmi tudi kot o t. i. razvojni travmi (van der Kolk, 2023).

Posledice izpostavljenosti otroka kompleksnim travmatičnim izkušnjam in s tem toksičnemu stresu so raziskovalci razdelili na 7 področij (Cook idr. 2005):

1. **Težave na področju navezovanja in povezovanja v odnosih:** otroci imajo lahko težave z mejami, nezaupanjem in sumničavostjo v odnosih; lahko je prisotna tendenca otroka k socialni izoliranosti; otroci lahko izkušajo medosebne težave v odnosih, težave pri uglaševanju na čustva drugih, težave pri »vstopanju v čevlje drugih«.
2. **Težave na področju (nevro)biologije:** otroci lahko razvijejo senzorno-motorične razvojne težave; težave s koordinacijo, ravnotežjem in tonusom; otrok lahko razvije t. i. somatizacijo; prisotne so lahko kronične zdravstvene težave skozi celotno življenjsko obdobje (npr. diabetes, kronična bolečina v medenici ipd.), avtoimune bolezni, psevdo epileptični napadi ipd.
3. **Težave z regulacijo afekta:** otrok ima lahko težave z avtoregulacijo zahtevnih čustev (jeze, besa, sramu, krivde, bolečine, žalosti); otrok lahko izkazuje težave pri prepoznavanju, poimenovanju in izražanju čustev in odnosnih ter drugih potreb.
4. **Disociacija oz. spremembe v zavesti:** otrok lahko izrazito menjava stanja zavesti; pri otrocih s to izkušnjo je opažene tudi več amnezije, stanj depersonalizacije, derealizacije, dvoje ali več stanj zavesti, težave s spominom na konkretne dogodke ipd.
5. **Težave z regulacijo vedenj:** otrok lahko izkazuje težave z regulacijo impulzov za samodestruktivna vedenja (npr. samopoškodovalna vedenja, kot je rezanje); „patološka“ samotolažilna vedenja (npr. kompulzivna masturbacija, zibanje gor-dol); težave s spanjem; motnje hranjenja; zloraba substanc; pretirana ustrežljivost in podredljivost; opozicionalna vedenja; otrok lahko težko razume in se podredi pravilom; re-uprizarjanje travme (npr. seksualizirana ali pretirano nasilna igra).
6. **Težave na kognitivnem področju:** otrok ima lahko težave z regulacijo

pozornosti; težave z izvršilno funkcijo; pomanjkanje radovednosti; težave s procesiranjem novih informacij; težave s fokusiranjem in dokončevanjem nalog; težave z objektivno konstantnostjo; težave z načrtovanjem in predvidevanjem problemov; težave z razumevanjem odgovornosti; učne težave; težave na področju jezikovnega razvoja; težave na področju orientiranja v času in prostoru.

7. **Koncept o samem sebi:** manko kontinuiranega, predvidljivega občutka sebe; slab občutek separiranosti od drugih (slabe meje med mano in tabo); težave s telesno samopodobo; nizka samozavest; sram in krivda.

Otroci z izkušnjo kompleksne travme v medicinskih modelih pomoči pogostokrat dobijo (pre)številne diagnoze (glej npr. van der Kolk, 2023; Cook idr., 2005), ndr. diagnozo depresija, ADHD, opozicionalna kljubovalna motnja in druge vedenjske motnje, anksiozna motnja, motnje hranjenja, motnje spanja, separacijska anksioznost, reaktivna motnja navezanosti. Avtorica Tresiman (2017), ki se specializira za delo z otrokom z razvojno kompleksno travmo, govori v tem kontekstu o t. i. »abecedni juhi diagnoz«. Vsaka od teh diagnoz zajema le del otrokovih kompleksnih težav na področju samoregulacije in težav v odnosih (Cook idr., 2005). Svetovna zdravstvena organizacija (WHO) je zato kompleksno post-travmatsko stresno motnjo (C-PTSM) umestila v svoj nabor uradnih diagnoz po sistemu ICD-11.

Otrok v rejništvu, ki ima izkušnjo razvojne kompleksne travme, v prvi vrsti potrebuje odzive s strani odraslih (v prvi vrsti rejnikov) in tudi sistemov okrog njega (sistem varstva otrok in družine, vključno z zaščito otrok; sistem vzgoje in izobraževanja; zdravstveni sistem; pravosodni sistem), ki so utemeljeni na razumevanju pomena varnega odziva na otroka v stiski, in tudi odzive, ki razumejo, da otrok s travmo, s svojim »problematičnim« vedenjem govori o svoji stiski (glej npr. Tresiman, 2017). Child Welfare Information Gateway, Parenting a Child Who Has Experienced Trauma navaja: »Starševstvo otroku, ki je doživel travmo, od skrbnikov zahteva miselni premik od tega, da na otroka gledamo kot na »slabega, nemogočega, porednega, zlobnega« k temu, da nanj gledamo, kot na nekoga, »ki so se mu v življenju zgodile težke stvari, ki še kako vplivajo na njegovo čustvovanje in vedenje.«

Sodobni avtorji s področja socialnodelovne podpore družini tudi poudarjajo, da je pomoč in podpora otrokovi družini otrokova pravica po Konvenciji o pravicah otrok (Dolan, Zegarac in Arsic, 2020). **Družine s številnimi izzivi, iz katerih pogostokrat prihajajo otroci, ki so se znašli v rejništvu, žal pogostokrat predolgo ostajajo brez redne in kontinuirane ter dlje časa trajajoče, na odnosu utemeljene pomoči in podpore (Davidson, 2020). Pogostokrat pomoč do njih pride prepozno, kar zahteva odziv »kriznega socialnega dela« oz. »gašenje požarov« (npr. nujni**

odvzem otroka). Resolucija o družinski politiki v Sloveniji za obdobje 2018–2028 poudarja pomen zagotavljanja varstva in zaščite najbolj ranljivim skupinam otrok in družin ter pomen tega, **da pomoč in podpora do teh otrok in družin pride čim bolj zgodaj**. Tako v tujini (glej npr. Munro, 2011), kot tudi pri nas (glej. npr. Šeme, 2023) vznikajo ideje o pomenu zgodnje pomoči in podpore družinam s številnimi izzivi – v funkciji preprečevanja obremenjenosti otrok z razvojno kompleksno travmo. V tem smislu je izjemno **pomembno, da matične družine** že dovolj zgodaj začnejo dobivati redno, tedensko, kontinuirano, sodelovalno pomoč in podporo v skupnosti, s pomočjo katere bodo lahko storile spremembo, **ki je za njih zahtevna**. Raziskave kažejo, da družine s številnimi izzivi svojih številnih in kompleksnih psihosocialnih problemov, ki so med seboj izjemno prepleteni in medsebojno pogojeni, ne zmorejo razrešiti v obliki nekajkratne pomoči (glej npr. Kodele in Mešl, 2016; Čačinovič in Mešl, 2019), sploh če je večinoma usmerjena v postopke in nadzor.

Rejnike in strokovne delavce, ki so v stiku z otrokom s kompleksno travmo, je potrebno izobraževati o t. i. »na navezanosti utemeljenem pristopu« za delo z otroki v rejništvu, ki imajo kompleksno travmo (glej npr. Furnivall, 2011) in tudi **na temo »na razumevanju travme utemeljenem pristopu« za delo z otrokom s to izkušnjo** (glej npr. Tresiman, 2017). Glede obeh sklopov znanj bi bilo potrebo razmišljati o tem, da bi se rejnike intenzivneje izobraževalo o kompleksni travmi, in o tem, kako se čustveno varno odzvati na otroka v stresnem odzivu – **otrok s kompleksno travmo namreč potrebuje način starševskega odzivanja, ki ga avtorji v tujini imenujejo »terapevtsko starševstvo«** (glej npr. Treisman, 2019). Poleg več izobraževanj na to temo rejniki potrebujejo tudi redno supervizijo in podporo na to temo, iz tujine poročajo o dobrih praksah supervizij na vsakih šest tednov (A foster Carers Guide to Supervision, 2021).

Tudi področje varstva otrok in družine, vključno s področjem zaščite ogroženih otrok, potrebuje premik v smeri delovanja po načelih »na razumevanju travme utemeljenega socialnega dela z družino« (Mešl in Drobnič Radobuljac, 2019). **Otroci z izkušnjo kompleksne travme pogostokrat potrebujejo pomoč številnih strokovnih delavcev, ki prihajajo iz različnih profilov, ki prihajajo iz raznolikih inštitucij** – zato je potrebno pomoč in podporo tem otrokom in obema družinama (tako matični kot rejniški) **načrtovati in peljati bolj celostno in koordinirano v multidisciplinarnih timih – in to na način sodelovalnega socialnega dela – znotraj katerih so rejniški starši aktiven soudeleženec v procesih načrtovanja pomoči in podpore otroku (Lotti, 2020)**. V time je potrebno vključevati tudi glas matičnih družin, poseben poudarek pa je tudi na vključevanju **glasu otroka (če je otrok premajhen, da bi sodeloval v živo, je njegov glas potrebno vključiti preko otrokovih zastopnikov oz. drugih pomembnih oseb; kadar otrok še ne zna sam**

jasno ubesediti svojega stališča, do otrokovega glasu pridemo posredno – in sicer preko izrazno-ustvarjalnih medijev, s pomočjo otrok izrazi svoj glas, predhodno timskega srečanju).

Naj zaključim z besedami priznane britanske avtorice s področja kompleksne travme pri otrocih, dr. Karen Treisman (2017), ki pravi: **»Za otroke, ki so bili prizadeti v odnosih, so odnosi poglavitni vir celjenja.« Ključen pogoj za okrevanje otroka od travme so čustveno varni odnosi, v katerih se otroci počutijo čustveno in fizično varni.** Pripovedovati težko zgodbo v čustveno varnem odnosu z rejnikom in drugimi pomembnimi odraslimi je ključnega pomena za okrevanje otroka po izkušnji kompleksne travme. Da bi otrokom olajšali pripovedovanje svoje zgodbe v varnih odnosih, **Treisman priporoča uporabo na razumevanju travme utemeljene izrazno-umetnostne terapije** kot pripomoček, s pomočjo katerega otrok prihaja v stik s svojimi čustvi, občutki, mislimi, telesom – in tudi kot pripomoček, s pomočjo katerega se otrok uči konstruktivnega izražanja čustev, ki se jih je v preteklosti naučil držati v sebi ali pa jih izražati na preplavljajoč način (s »problematičnimi« vedenji). **Treisman poudarja, da je izjemno pomembno, da otrok z izkušnjo kompleksne travme ne definiramo v povezavi z njihovim vedenjem.** Pot okrevanja je za rejnike, pravi Treisman, lahko zahtevna. Njen nasvet je, da je potrebno, če smo rejniki otroku z izkušnjo travme, skrbeti zase – dajemo namreč lahko le, če smo tudi sami notranje napolnjeni. Pomemben del skrbi zase je povezovanje z drugimi ljudmi, sistemi, skupnostjo. Kot pravi afriški pregovor: **»Za vzgojo otroka je potreba cela vas.«** Tudi starši rejniki potrebujejo pomoč in podporo skupnosti, da na ustrezen način, v obliki **»terapevtskega starševstva«** podprejo otroka v rejništvu z izkušnjo travme na poteh okrevanja od nje.

Mojca Šeme, univ. dipl. sociologinja in soc. del.,
psihoterapevtka

UDELEŽENCI V NEPRAVDNEM POSTOPKU IN SODELAVCI V INIVIDUALNI PROJEKTI SKUPINI

(povzetek prispevka na posvetu Vloga rejnic in rejnikov ter otrok v sodnem postopku v organizaciji Rejniškega društva Slovenije in Fakultete za socialno delo, 1. decembra 2022)

Za uvod pogledjmo, kako in kam se umešča rejništvo glede na pravice in odgovornosti staršev ter dolžnosti države, da zagotovi posebno varstvo otrokom, ko je ogrožen njihov zdrav razvoj.

Starševske pravice in obveznosti, pravice otrok, njihove koristi, pristojnosti države za zaščito njihovih pravic in koristi, položaj, pravice in dolžnosti rejnikov ter drugih oseb in organizacij, ki se srečujejo pri izvajanju rejništva, določata po vsebini predvsem Družinski zakonik (DZ) in Zakon o izvajanju rejniške dejavnosti (ZIRD) s Pravilnikom o pogojih in postopkih za izvajanje rejniške dejavnosti, postopkovna pravila pa ureja Zakon o nepravdnem postopku.

Starševska skrb je celota obveznosti in pravic staršev, da v skladu s svojimi zmožnostmi ustvarijo razmere, v katerih bo zagotovljen celovit otrokov razvoj.

Starši imajo pred vsemi drugimi pravico in obveznost varovati pravice in koristi svojega otroka, zato država izvede ukrepe za varstvo pravic in koristi otroka le takrat, ko starši te svoje pravice in obveznosti ne izvajajo ali je ne izvajajo v korist otroka na način, ki bi sledil zgoraj navedenim načelom.

Sodišče izreče ukrep za varstvo koristi otroka (npr. omejitev starševske skrbi, odvzem otroka, namestitev otroka v zavod ...), če ugotovi, da je otrok ogrožen.

Čeprav institut rejništva ne sodi med ukrepe, pa sodišče lahko odloči o namestitvi otroka v rejništvo in o imenovanju rejnika v povezavi z odločanjem o ukrepih, ki jih izreka sodišče (npr. ukrep odvzema otroka), ter so podani razlogi za namestitev v rejništvo (če otrok nima svoje družine oziroma če iz različnih razlogov ne more živeti pri starših ali če je otrokov telesni in duševni razvoj ogrožen v okolju, v katerem živi, pa tudi če otrok potrebuje usposabljanje v skladu z zakonom, ki ureja vzgojo in izobraževanje otrok s posebnimi potrebami).

O namestitvi otroka v rejništvo odloča sodišče v nepravdnem postopku. V tem postopku so udeleženci postopka (zakoniti, stranski, nasprotni – več o udeležencih in njihovih pravicah in obveznostih je zapisano v prispevku mag. Mateja Čujoviča) – praviloma samo starši, otrok (odvisno od sposobnosti razumeti pomen postopka in posledice odločitev) in center za socialno delo (CSD) (kot

predlagatelj oziroma zakoniti udeleženec).

V postopkih, v katerih lahko odloča sodišče tudi potem, ko otrok že biva v rejniški družini, pa lahko kot (vsaj stranski) udeleženci nastopajo tudi rejniki. Kot primer omenjam samo odločanje o stikih otroka v rejništvu s staršema, ko dogovor o stikih ni dosežen na individualni projektni skupini (IPS). V nepravdnem postopku odločanja o stikih se namreč odloča tudi o obveznostih

oziroma dolžnostih, lahko tudi o določenih pravicah, rejnika v zvezi s stiki. Rejniki morajo namreč v zvezi z odrejenimi stiki prilagoditi vsakdanji dnevni red, poskrbeti za pripravo na stik, vrnitev s stika, pogosto tudi peljati otroka na stik ...

V nepravdnem postopku imamo tako »udeležence« postopka, ki se niso bili pripravljene ali zmožni dogovoriti o spornem vprašanju (npr. stikih), ali pa zakon sam ne dopušča dogovora (npr. namestitvev otroka v rejništvo) in mora zato o spornem vprašanju odločiti sodišče.

Ne glede na to, da je o določenih spornih vprašanjih v nepravdnem postopku možna tudi sodna poravnava (npr. o stikih otroka s starši), pa v vse sodne postopke vstopajo »nasprotni« udeleženci, torej posamezniki oziroma institucije, ki si »nasprotujejo«. Ne glede na končno odločitev sodišča je torej pričakovati, da bo najmanj ena od udeleženih strani vsaj deloma nezadovoljna.

IPS pa je z ZIRD vpeljana prav z namenom, da se »nasprotnne« udeležence povabi k »sodelovanju« in da se v skladu s koncepti izvirnega delovnega projekta pomoči (IDPP) problemski sistem preobrazi v sistem reševanja problema.

Kot je že bilo navedeno, se otrok namesti v rejništvo (DZ) oziroma rejniško družino (ZIRD), če iz različnih razlogov ne more živeti pri starših ali če je otrokov telesni in duševni razvoj ogrožen v okolju, v katerem živi, najpogosteje pa se namestitvev otroka v rejništvo izvede po ukrepu odvzema otroka.

CSD je v zvezi z izrečenim ukrepom in namestitvijo otroka v rejništvo z DZ zavezan k ravnanjem, usmerjenim v odpravo vzrokov, zaradi katerih je otrok nameščen v rejništvo, ter k pripravi in izvajanju načrta pomoči otroku in družini z namenom, da se ukrep (odvzem otroka) odpravi.

CSD ima pri navedenih aktivnostih kompleksno vlogo, na prvi pogled celo protislovno – hkrati nastopa kot »oblastni« organ, ki varuje otrokove koristi in ima po zakonu »priviligran« položaj v odnosu z otrokovimi starši in rejnikom, hkrati pa mora spodbujati »udeležence« k sodelovanju, skupnemu raziskovanju in soustvarjanju takih izidov, ki v prvi vrsti zagotavljajo varstvo otrokovih koristi, hkrati pa so vsem sodelujočim sprejemljiva, želena, možna in uresničljiva.

Za aktivnosti v okviru IDPP (izvirnega delovnega projekta pomoči – metoda dela) za otroka v rejništvu štejemo vse oblike srečanj otroka, staršev, rejnikov, delavcev centra za socialno delo in drugih sodelujočih, in sicer tako v okviru IPS (predpisana oblika metode dela) kot posameznih srečanj delavcev centra s starši, otrokom, rejniki ali drugimi udeleženci.

IDPP za otroka se začne že ob pripravi predloga za namestitev otroka v rejništvo (z morebitnim predhodnim predlogom za izrek ukrepa). V tem delu mora CSD opredeliti otrokove potrebe (tudi v tem delu je sodelovanje staršev, čeprav »neprostovoljno«, izrednega pomena) in poiskati rejniško družino, ki ustreza prepoznanim potrebam otroka, kar seveda predpostavlja predhodna srečanja in spoznavanja posameznih rejniških družin in njihovih značilnosti. Če na območju centra otroka ni moč najti ustreznega rejnika ali namestitev otroka na tem območju ne bi bila v otrokovo korist, mora CSD otroka najti rejnika na širšem območju, pri čemer obvezno sodeluje s CSD-jem rejnika.

Za namestitev otroka v rejniško družino je potrebno pripraviti tako otroka in njegove starše kot tudi rejnika in rejniško družino. Ker se pri namestitvi otroka v rejniško družino v večini primerov srečujemo s starši, ki temu nasprotujejo, je velik strokovni izziv za CSD, kako starše povabiti in pripraviti do tega, da iz »nasprotnega« udeleženca postanejo sodelavci v IDPP, katerega izhodiščni cilj je zagotoviti zdravo rast otroka, njegovo vzgojo, izobraževanje, skladen osebni razvoj in usposabljanje za samostojno življenje in delo, hkrati pa nuditi podporo potrebnim spremembam pri ravnanju staršev, da bi lahko v čim krajšem času zopet prevzeli neposredno izvajanje starševske skrbi.

Strokovni delavci CSD morajo v IDPP oziroma IPS sodelovati kot spoštljiv in odgovoren zaveznik tako otroku, staršem in rejniški družini.

ZIRD določa sestavo IPS in izrecno določa, da se zaradi zagotavljanja individualne in strokovne obravnave IPS vabljeni udeležujejo osebno brez pooblaščenca. S tem je poudarjen pomen srečevanj udeležencev v IPS kot organizacijski obliki IDPP, ki je usmerjen v skupno iskanje načinov sodelovanja in soustvarjanja možnih, sprejemljivih in uresničljivih rešitev, in ne v dokazovanje pravilnosti svojega pogleda na problemsko situacijo, iskanja zunanjih razsodnikov, zapletanja v postopkovne zanke (ki so neodvisne od vsebine) ...

IPS načrtuje in predlaga ustrezno ravnanje in strokovno obravnavo otroka ter neposredno spremlja otroka v rejniški družini. V ta namen pripravi za vsakega otroka individualni načrt, ki mora biti prilagojen starosti oziroma stopnji otrokovega razvoja, otrokovim potrebam in mora biti zastavljen tako, da zagotavlja celostno obravnavo in spremljanje otroka. Načrt je v procesu sodelovanja in spremljanja otroka, staršev, pa tudi rejniške družine, seveda potrebno dopolnjevati, spreminjati. Na tej točki je zopet potrebno opozoriti, da je CSD tisti, ki mora biti pozoren, da v načrtovanje, obravnavo in spremljanje otroka v rejništvu aktivno vabi starše kot sodelavce v IDPP (izvirnem delovnem projektu pomoči). Seveda je v konkretnih primerih to lahko tudi neuspešno, pogosto je preobrazba vloge starša iz udeleženca v nepravdnem postopku v sodelavca v IPS dolgotrajen proces. V vsakem primeru pa mora ostati vizija vseh ostalih sodelujočih, da se starše pritegne k sodelovanju in soustvarjanju v IPS.

Ne glede na določilo ZIRD, da je CSD dolžan spremljati razvoj otroka v rejništvu ter izpolnjevanje obveznosti, dogovorjenih z rejniško pogodbo, morata biti, v smislu IDPP, v ta proces vabljeni tudi starša. Reflektiranje njunih opažanj, predlogov, pomislekov, pa tudi morebitnega zavračanja sodelovanja prispeva k utrjevanju njunega mesta v IDPP.

Srečevanja sodelavcev in soustvarjalcev (otroka, staršev, rejniške družine, delavcev CSD in drugih povabljenih) v okviru IPS oziroma po principih IDPP pomeni neprestano »so–ustvarjanje« življenjske razvidnosti otroka in staršev, katere pomemben del je tudi rejniška družina. IDPP (izvirni delovni projekt pomoči) je »izviren« zato, ker je v središču vsakokratnega IDPP vedno otrok, v vsej svoji »enkratnosti« osebnostnih značilnosti in življenjskih izkušenj, poleg njega starši v vsej svoji »enkratnosti« ter s svojimi »enkratnostmi« tudi rejniška družina, delavci CSD in drugi sodelujoči. IDPP je »deloven«, ker se s sodelovanjem vseh udeleženih udeležajo dogovorjene spremembe, spremljajo učinki sprememb, se jih evalvira, prilagaja dejavnosti, da se lahko dosežejo cilji sodelovanja in išče še bolj učinkovite načine sodelovanja. »Projekt« je zato, ker je ciljno usmerjen z opredeljenim končnim ciljem – npr. otrok redno obiskuje šolo, starša spremenita sporna ravnanja, otrok se vrne k staršem. In »pomoč« je mišljena kot medsebojna podpora k doseganju zelenih ciljev. CSD lahko v večji meri prispeva strokovne oblike pomoči (npr. osebna pomoč), starši po svoje »pomagajo« otroku v smeri družinske razvidnosti, rejniška družina s skrbjo za otroka ...

Medtem ko je izplen sodnega postopka zakonita in pravnomočna raz-sodba (ki lahko dokončno razdvoji udeležence), je sodelovanje v IPS (v skladu z načeli IDPP) priložnost, da se »nasprotni« udeleženci ponovno ali pa tudi prvič slišijo, ubesedijo svoje poglede na sporna vprašanja, v procesih soustvarjanja iščejo rešitve, ki bi bile vsem udeleženi v »problemskem sistemu« sprejemljive, zelene, uresničljive.

V tem srečevanju, sodelovanju in soustvarjanju »sistema reševanja problemov« se »učimo« novih, bolj učinkovitih načinov sodelovanja in soustvarjanja, predvsem starši in otroci pa tudi soodgovornosti in prepoznavanja lastnega deleža pri doseganju dogovorjenih sprememb. Te so podlaga za to, da lahko starši v celoti zopet neposredno izvajajo starševsko skrb, oziroma da prepoznajo in sprejmejo lastne omejitve ter kot sprejemljiv izid sodelovanja prepoznajo tudi to, da otrok živi v rejniški družini, sami pa se z njim po svojih možnostih srečujejo in prispevajo k njegovemu odraščanju.

Peter Stefanoski, univ. dipl. soc. delavec,
direktor Socialne inšpekcije

PSIHOSOCIALNA RANLJIVOST OTROK V REJNIŠKI DRUŽINI IN MOŽNOSTI OPOLNOMOČENJA

POVZETEK

V prispevku so predstavljene posledice zgodnjih neugodnih družinskih razmer otrok v rejništvu in ključni pomen varnega in stabilnega okolja v rejniški družini. Predstavljeni so izzivi in težave, s katerimi se sooča rejniška družina, in katero podporo pri tem potrebuje rejniška družina s strani strokovnih služb.

Tematika je osvetljena z Bowlbyjevo teorijo navezanosti in sodobnimi ugotovitvami s področja nevroznanosti ter epigenetike. V praksi se kaže, da so pri otrocih v rejništvu prisotne težave na področju psihosocialnega prilagajanja. To potrjujejo tudi tuje raziskave, v Sloveniji še ni opravljen sistematične longitudinalne raziskave o psihosocialnih izidih otrok v rejništvu. Rejniki naj imajo možnost supervizij za rejnike in več sistemske podpore v času namestitve otroka v rejniško družino. Potrebno bo evalvirati vpeljane zakonodajne in sistemske spremembe in kvaliteto strokovnega izvajanja vseh strokovnih institucij, ki sodelujejo v procesu rejništva.

KLJUČNE BESEDE: otrok v rejništvu, psihosocialni razvoj, rejniška družina, varovalni dejavniki, dejavniki tveganja

UVOD

Osrednja pozornost je namenjena psihosocialnemu vidiku otrok v rejniški družini s ključnim vprašanjem, na kakšen način lahko rejniška družina ustrezno opolnomoči otroka in kaj pri tem potrebuje, da bo proces rejništva uspešen.

RAZLOGI ZA ODDAJO OTROK V REJNIŠTVO IN VPLIV NEUGODNIH IZKUŠENJ V ZGODNJEM OTROŠTVU

Rejništvo je ena od institucionalnih dejavnosti, ki skrbi za otroke, ki zaradi različnih razlogov ne morejo živeti v svoji biološki družini. Po podatkih IRSSV (2013) so najpogostejši vzroki za rejništvo neustrezne družinske in socialne razmere, nesposobnost staršev skrbeti za otroka, smrt staršev, prekomerno uživanje alkohola staršev, zapustitev otroka s strani staršev, zdravstvene težave staršev, zloraba otroka s strani staršev. Marca 2022 je bilo v rejniške družine nameščenih 777 otrok (Ministrstvo za družino in socialne zadeve, 2022). Otrok v rejništvu se zaradi neugodnih izkušenj v biološki družini (zanemarjanje, travma, zlorabe itd.), ločitvenega in prilagoditvenega stresa težje sooča z razvojnimi nalogami kot vrstniki brez tovrstnih težav in imajo v primerjavi z otroki, ki nimajo tovrstne izkušnje, mnogo več težav na področju psihosocialnega prilagajanja, čustvovanja in prilagajanja (Isobel, 2016; Bartlett & Rushovich, 2018; Forkey, Morgan, Schwartz & Sagor, 2016).

Neustrezne izkušnje v otroštvu imajo pogosto neugodne posledice na celoten življenjski potek (Cugmas, 2003). Bowlbyjeva (1988) teorija navezanosti in empirične raziskave o povezanosti med stili navezanosti v obdobju dojenčka in stresnimi življenjskimi dogodki v obdobju otroštva in mladostništva ter kasnejšo socialno emocionalno prilagojenostjo istih oseb prikazujejo daljnosežni pomen negativnih izkušenj za posameznikovo kasnejše psihosocialno prilagajanje. Za otrokov razvoj je najbolj ogrožajoč dezorganiziran stil navezanosti, ki se pojavlja v disfunkcionalnih družinah z nezmožnostjo reševanja konfliktov, težjimi kroničnimi psihičnimi težavami matere, neustrezno starševsko kontrolo in prisilo.

Izpostavljenost travmatskim dogodkom s strani primarnih skrbnikov povzroči kratkotrajne in dolgotrajne spremembe v delovanju stresnega odziva in pridruženih možganskih področij, kot so hipotalamus-adrenalinska os, limbični sistem, prefrontalni korteks, možgansko deblo itd. (Schore, 2002, v Kodele, 2014) in imajo za otroka dolgotrajne uničujoče psiho-biološke posledice, ki se odražajo v njegovem vedenju, čustvovanju, mišljenju, kontroli impulzov, zaznavanju stresa, oblikovanju odnosov ter predstavljajo možnost za razvoj psihopatologije (Van der Kolk, 2003 v Kodele, 2014). V odraslosti se povezujejo z zlorabo drog in alkohola, kajenjem, samomorilnostjo ter razvojem psihičnih motenj ter tveganim in delinkventnim vedenjem (Čater, M. in Majdič, G., 2021).

Epigenetske študije vse bolj nazorno kažejo, da medosebni stres v zgodnjem življenju vpliva na potomce druge in tretje generacije in da se travmatične izkušnje prenašajo iz generacije v generacijo (Alyamani, Murgatroyd, 2018).

Vse to kaže na nujnost preprečevanja in čim zgodnejšega odkrivanja zlorab ali

zanemarjanja otrok ter ustreznih intervencij z namenom ogroženim otrokom zagotoviti varno in ustrezno spodbudno okolje, ki ga otroci potrebujejo za optimalni razvoj.

VPLIV UGODNIH IZKUŠENJ NA PRESEGANJE ZGODNIH NEUGODNIH RAZVOJNIH DEJAVNIKOV

Čeprav hude neugodne izkušnje pogosto pustijo posledice, pa spremembe življenjskega sloga in stabilni, trajni podporni medosebni odnosi pripomorejo k odpravi travme in preprečevanju medgeneracijskega prenosa travme (Zannas, West, 2014; Pang, Curran, 2012). Ključno je, da so pozitivni vplivi okolja stabilni in kontinuirani skozi daljše časovno obdobje in vmes ni ponovne izpostavljenosti neugodnim razmeram.

Možgani ohranijo plastičnost vse življenje (Schore, 1994), kar pomeni, da se lahko sicer močno zasidrani delovni modeli, vzpostavljeni v stilih navezanosti, pozneje v življenju z novimi izkušnjami spreminjajo. Vzpostavljena varna stabilna navezanost ostaja stabilna, nevarne oblike navezanosti pa se ob ugodnih, stabilnih, trajajočih pozitivnih izkušnjah lahko spremenijo v varno obliko navezanosti.

Ob tem se ob množtvu življenjskih stilov družin pojavlja vprašanje, katere vrste izkušenj so z vidika oblikovanja varne navezanosti bolj ugodne za otroka. Hamiltonova (2000) je v svojih študijah ugotovila, da so predvidljivost, stabilnost, ustrezne rutine, spodbudno okolje, starosti primerne spodbude in omejitve za otroka mnogo bolj ugodne kot različne oblike nekonvencionalnih oblik družinskega življenja. Različne raziskave so pokazale, da otroci po izkušnji travme lahko okrevaajo po njej v primerih, ko imajo možnost ustreznih spodbud, vzpostavljene stabilne varne navezanosti z odraslim in vrstnikom, ki omogočajo razvoj občutenja pripadnosti ter trajajo skozi daljše časovno obdobje (Sorrels, 2015; Birneanu, 2014).

Rejniška družina, ki sprejme v svojo sredino otroka z neugodnimi izkušnjami, se poleg osnovne naloge zagotoviti otroku ustrezne izkušnje varnosti, spodbude, navezanosti sooča še s številnimi izzivi, ki spremljajo proces rejništva in lahko celo otežijo neposredni vzgojni proces v rejniški družini.

IZZIVI REJNIŠKE DRUŽINE

Otrok, ki je nameščen v rejniško družino, in rejniki v vlogi rejniških staršev so v zelo kompleksnih okoliščinah na več ravneh: v procesu navajanja na novo družinsko okolje, pri stikih z biološkimi starši, v izmenjavi izkušenj, stališč, predlogov z drugimi strokovnimi delavci, kaj je najbolje za otroka v rejništvu, in v zadnjih letih z novim Družinskim zakonikom tudi z udeležbo na sodiščih. Če se na teh področjih pojavljajo neustreznosti, obstaja nevarnost, da proces rejništva spodleti v smislu, da se otroku v rejništvu ne zmore ustrezno pomagati. Malijeva (2021) navaja, da je rejniški sistem v sedanjem času soliden, vendar pa tudi v rejništvu obstaja potreba po boljši organiziranosti, po spremembi zakonodaje v nekaterih delih in marsikdaj tudi po drugačnem strokovnem delovanju strokovnih delavcev. Iz zapisanih izkušenj, razmišljanj in različnih strokovnih prispevkov, objavljenih v zadnjih sedmih letih v Rejniškem glasniku, so izpostavljena najpogosteje predstavljena področja, s katerimi se srečujejo rejniki. Izpostavimo nekaj področij:

a) Namestitev otroka v rejniško družino

Naloga rejniške družine je, da otroku nudi vso potrebno oskrbo, da rejnik z otrokom v rejništvu vzpostavi kvaliteten čustveni odnos, ki mu omogoči varno čustveno vez. Ena od takih možnih izboljšav in že večkrat izražena želja rejnikov je tudi v tem, da se ob prihodu otroka v rejništvo obema zakoncema, partnerjema omogoči nekaj več dopusta, da se lažje izpelje prilagoditev nameščenega otroka in ostalih družinskih članov.

b) Stiki otroka z biološkimi starši in družino

Otroci v rejniški družini imajo praviloma stike z biološkimi starši in svojci. Bistveno je, da otrok glede na zmožnosti dojemanja razume in sprejme, zakaj je nameščen v rejniško družino, ker s tem otrok dobi možnost, da ugodno integrira svojo rejniško izkušnjo. (Swientek, 1997; Križnik Novšak, 2008 v Cvetko, 2011). Če se to ne zgodi, otrok novi položaj zanika, njegova energija ostaja usmerjena v idealizacijo staršev s kasnejšimi ponovitvami starševskega vedenja v lastni odrasli dobi. Težavo lahko predstavlja biološki starš, če nima uvida v svoje stanje in otrokove potrebe. Za ustrezno podporo otroku je pomembno vzpostaviti medsebojno podporo obeh družin. V tem procesu povezovanja ima zelo pomembno vlogo socialna služba. Konkretno izkušnje rejnikov kažejo, da imajo do tega vprašanja različni socialni delavci zelo različna stališča in prakso. Smotno bi bilo preučiti stališča in ravnanje socialnih delavcev ob tej tematiki.

c) Timsko in multidisciplinarno sodelovanje

Specifičnost in zahtevnost rejniške družine je tudi v vpletenosti mnogih oseb in sistemov v neposredno odgovornost in odločanje za otroka z namenom

otrokove največje koristi. Pomembno je, da vsi med seboj delujejo usklajeno. Občasno ne pride do ugodnega skupnega soglasja. O tem pričajo različna zapisana poročila in tudi na tem področju bi bilo zelo koristno izvesti vsebinske analize poročil ter na osnovi tega usmeriti strokovno ravnanje v smislu skupnega soustvarjanja rešitev.

d) Hude stiske in težavno vedenje otrok v rejništvu

Izkušnje žal kažejo, da se lahko zgodi, da rejniki otrokovim težavam kljub dobronamernosti, znanju in prizadevanju niso kos in je potrebno za otroka iskati druge namestitve. Malijeva (2021) opozori, da se zgodi, da rejniki še vedno nimajo možnosti supervizije (razen, če jo plačajo sami), v nekaterih CSD pa rejniki nimajo organiziranih niti skupin za samopomoč. Mnoge tuje raziskave (Birneanu, 2013) s področja psihosocialnega prilagajanja otrok v rejniških družinah kažejo, da imajo ti otroci več vedenjskih in čustvenih težav kot ostala populacija otrok in da se te težave nadaljujejo v odraslo dobo. V Sloveniji še ni narejene sistematične longitudinalne študije o psihosocialnem stanju otrok v rejništvu in izidih v kasnejših obdobjih.

e) Udeležba v sodnih postopkih

Na družinskih sodiščih so rejniki v vlogi priče ali celo udeleženca v postopku, kar je za rejnika stresna izkušnja. To slikovito opiše Čujovič (2022, str. 11): »Število rejnikov upada. Zakaj število rejnikov upada? Zaradi spremembe zakonodaje in ker so rejniki zdaj vpeti v te sodne postopke, ki pa so do njih še manj prijazni, kot so do ostalih strank. Biti rejnik v teh sodnih postopkih, kar sem izkusil na lastni koži, lepo prosim, pa sem vrhovni sodnik, je zelo težko in zelo naporno. Zato razumem ljudi, da se za to ne odločajo. Seveda pa število otrok, ki jih nameščamo, ne upada. Nasprotno, mislim, da se bo to število še povečevalo. In ker ni rejnikov, bodo ti otroci nameščeni v krizne centre in zavode. Zato je fino, da se o tem pogovarjamo.«

Ob razmišljanju, na kakšen način bi se še dalo izboljšati kvaliteto rejništva, da bo bolj učinkovito opolnomočila otroka v rejništvu, je po besedah Malijeve (2021) pomembno, da ostajamo dejavni, da razmišljamo, kaj lahko storimo bolje, da ves čas opozarjamo na potrebne izboljšave in da znamo zaprositi za pomoč, če jo potrebujemo. Ob tem ne smemo prezreti velikega zanosa in truda mnogih strokovnih delavcev in rejnikov ter da se to odraža v zadovoljstvu otrok v rejništvu ter njihovih uspehih v otroštvu in kasneje v življenju. Tudi v prihodnje je potrebno spremljati delovanje rejniških družin in počutje otrok v rejništvu.

SKLEP

Doprinos prispevka je v zajetju psihosocialnega vidika otrok v rejništvu in pomena ustreznih izkušenj stabilnosti, varnosti, predvidljivosti, ki naj bi jih otrok dobil v rejniški družini. Predstavljene so tudi težave in izzivi, s katerimi se soočajo rejniške družine. Omejitve prispevka so v tem, da se uporablja večinoma tuje raziskave, saj je v Sloveniji narejenih zelo malo raziskav in še te so v manjšem in manj poglobljenem obsegu, večinoma vezane na diplomske in magistrske naloge. V prispevku se večinoma izhaja iz objavljenih izkušenj in raziskav v Rejniškem glasniku v zadnjih sedmih letih. Rejniški sistem v Sloveniji je v osnovi dober. Vseeno je sistem in prakso še možno izboljšati in s tem zmanjšati negativne psihosocialne izide za otroke v rejništvu. Potrebno je podpreti rejniške družine z možnostjo svetovanja, supervizije, daljšega dopusta obeh rejnikov ob namestitvi otroka itd., ob tem pa ohraniti spremljanje življenja rejniških družin in počutje otrok v njih. Potrebne so evalvacije dobrih praks vseh udeleženih strokovnih delavcev in rejniških družin, da se ugotovi, kaj je zares učinkovito v sistemu rejništva in v čem je še možno nadgraditi sistem rejništva.

mag. Alenka Kolar, prof. def., spec.
ZDT

LITERATURA IN VIRI

- Allyamani, R. A. S., & Murgatroyd, C. (2018). Epigenetic programming by early-life stress. *Progress. v Molecular Biology and Translational Science*, 157, 133–150.
- Bartlett, J., & Rushovich, B. (2018). Implementation of trauma systems therapy foster care in child welfare. *Children in Youth Services Review*, 91, 30–38.
- The Influence and the Importance of Their Attachment in Foster Care Children
- Birneau A. (2013). Behaviour problems in Foster Children. V *Revista de Asistentia Sociale*, n. 4., pp.15–23.
- Birneau A. (2014). The Resilience of Foster Children: The Influence and Importance of Their Attachment. V *Revista de Asistentia Sociale*, n. 4., pp.85–100.
- Bowlby, J. (1988). A secure base: Parent-child attachment and healthy human development. Basic Books.
- Cugmas Z. (2003). Navezanost je dinamičen proces, v *Psihološka obzorja* (2003), 12,1, 85–102.
- Cvetko E. (2011). Socialni pedagog in rejništvo, v *Socialna pedagogika*, 2011, št.3., l.15, 243–266.
- Čater, M. & Majdič, G. (2021). How early maternal deprivation changes the brain and behavior? v *European Journal of Neuroscience*, DOI: 10.1111/ejn.15238.
- Čujovič M. (22.3.2022). Plenarni nagovor v Otroci in mladostniki s čustvenimi in vedenjskimi težavami v sistemu pomoči in podpore, v ZBORNIK STROKOVNEGA POSVETA Zdrženja za socialno pedagogiko v sodelovanju s centri za socialno delo, strokovnimi centri in sodišči, Ljubljana. http://zssp.org/wp-content/uploads/2022/05/Zbornik_strokovnega-posveta.pdf, Preneseno 29. 5. 2022.
- Erikson E.H. (1982), *The Life Cycle Completed*, New York, London, W.W.Norton&Company.
- Forkey, H.C., Morgan, W., Schwartz, K, & Sagor, L. (2016). Outpatient clinical identification of trauma symptoms in children in foster care. *Journal of Child & Family Studies*, 25(5), 1480–1487.
- Hamilton, C. E. (2000). Continuity and Discontinuity of Attachment from Infancy through Adolescence. *Child Development*, 71, 690–694.
- <http://www.rejnikodrustvoslovenije.si/kaj-je-rejnistvo-2/>. Preneseno 1. 5. 2022.
- <https://sl.socmedarch.org/childhood-abuse-complex-trauma-and-epigenetics-4751>
- <https://www.irssv.si/index.php/demografija-9/2013-01-11-18-12-77/stevilo-primerov-rejnistva-glede-na-razloge>. Preneseno 1. 5. 2022.
- <https://nasodiscu.si/druzinski-postopki/rejnistvo>. Preneseno 1. 5. 2022.
- <https://www.gov.si teme/rejnistvo/>. Preneseno 1. 5. 2022.
- Isobel, S. (2016). Trauma informed care: a radical shift or basic good practice? *Australian Psychiatry: Bulletin of Royal Australian & New Zealand College of Psychiatrists*, 24(6), 589–591.
- Kodele, M. (2014.) Vpliv relacijske travme na razvoj možganov v zgodnjem otroštvu. Univerza na Primorskem, Fakulteta za matematiko, naravoslovje in informacijske tehnologije.
- Mali M. (2021). Rejništvo v času pandemije. *Rejniški glasnik*, 55, 1–4, v: http://www.rejnikodrustvoslovenije.si/datoteke/rejnikiglasnik/REJNISKIGLASNIK_55.pdf. Preneseno 1. 5. 2022
- Pang, S. & Curran, S. P. (2012.) Longevity and the long arm of epigenetics: acquired parental marks influence lifespan across several generations. *Bioessays* 34, 652–654.
- Schore, A. N. (1994), *Affect Regulation and the Origin of the Self*. New Jersey: Lawrence Erlbaum.
- Sorrels, B. (2015). *Reaching and teaching children exposed to trauma*. Lewisville, NC: Gryphon House.
- Zannas, A. S., & West, A. E. (2014). Epigenetics and the regulation of stress vulnerability and resilience. *Neuroscience*, 264, 157–170.
- Prispevek je bil predstavljen na Mednarodni konferenci Mladinski dom Jarše – sodobni izzivi dela z mladimi iz ranljivih skupin, junija 2022 v Radencih in objavljen v njihovem zborniku.

PREDSTAVITEV HIŠE ZA OTROKE

Spolna zloraba otrok je zagotovo vsebina, o kateri večina ljudi težko govori ali razmišlja. V vsakem od nas odmeva drugače. Veliko ljudi je spolno zlorabo doživelo in vemo, da veliko teh ljudi ni o tem nikoli spregovorilo.

Tekom implementacije Hiše za otroke je bila narejena raziskava o dojemanju in pojavnosti spolne zlorabe v Sloveniji. Iz rezultatov raziskave izhaja, da je 18 % odraslih Slovencev doživeli eno od oblik spolnega nadlegovanja v otroštvu. Zgolj 53 % otrok je o tem spregovorilo.

Spolna zloraba se lahko zgodi otrokom obeh spolov, vse od rojstva. Prepričanje, da spolne zlorabe povzročijo samo pedofili, je zmotno. V večini primerov otroke zlorablajo ljudje, ki jih otroci poznajo, spoštujejo in jim zaupajo. To pomeni, da otroci postanejo žrtve svojih najbližjih, ki za zlorabo izrabijo svojo moč nad otroki.

Razlogov, da otrok ne spregovori o spolni zlorabi, je več. Glavni razlog je, da v veliki večini otrok pozna povzročitelja oz. je od njega celo odvisen. Izpoved je odvisna tudi od tega, koliko je bil otrok star, ko se je zloraba dogajala in kako pogosto se je dogajala. Nekateri otroci ne znajo razložiti, kaj se jim je dogajalo, lahko so pa tudi žrtve manipulacij, groženj in izsiljevanj. Večkrat se tudi počutijo odgovorne za zlorabo in se ne počutijo varne, da bi o tem spregovorili. Pogosto se počutijo osramočeno, jih je strah in menijo, da jim nihče ne bo verjel. Ko pa otrok spregovori o zlorabi, se praviloma znajde v vrtincu sistema, ki ga želi zaščititi in mu pomagati. Če ta sistem ne deluje usklajeno, se zgodi ravno nasprotno. Ponavljajoča zaslišanja in zbiranja dokazov, pomanjkanje strokovne pomoči otroku ter dolgotrajni postopki povzročijo dodatno travmatizacijo.

Hiša za otroke, ki je v lanskem letu odprla vrata v Ljubljani, na Zaloški cesti 59, je nastala po modelu Barnahus. Barnahus, kar po islandsko pomeni hiša za otroke, je vodilni evropski model za obravnavo otrok, žrtev spolnih zlorab. Ideja o modelu, ki združuje multidisciplinarni pristop obravnave otrok, žrtev kaznivih dejanj na način, da službe delujejo usklajeno, izvira iz Združenih držav. Prvi Child Advocacy Center (CAC) je bil ustanovljen leta 1985 v Alabami, danes jih samo v Združenih državah

deluje več kot 900. Islandija je bila prva evropska država, ki je leta 1998 ustanovila Barnahus. Glavni cilj modela Barnahus je, da je omogočeno učinkovito sodelovanje med pravosodnimi, socialnimi in zdravstvenimi institucijami na način, da se prepreči sekundarna viktimizacija otroka v otroku prijaznem okolju. Otrok prejme tudi vso potrebno pomoč in podporo.

V različnih nacionalnih kontekstih so se izoblikovali različni tipi multidisciplinarnih in medinstitucionalnih služb po modelu Barnahus glede na pravni sistem, družbeno strukturo, kulturo in strokovno prakso posamezne države. V Sloveniji je Hiša za otroke nastala s pomočjo EU in Sveta Evrope, prenova prostorov in pilotno delovanje Hiše za otroke pa je sofinancirano s strani Norveškega finančnega mehanizma.

V Sloveniji ustanovljena Hiša za otroke po modelu Barnahus je nastala na podlagi Zakona o zaščiti otrok v kazenskem postopku in njihovi celostni obravnavi v Hiši za otroke in je edinstven model obravnavanja otrok, žrtev spolnih zlorab. Multidisciplinarni in medinstitucionalni pristop združuje vse pomembne storitve pod eno streho, kar preprečuje vnovično viktimizacijo otrok. Gre za podporo otrokom, ki so žrtve ali priče nasilja, v otroku prijaznem in varnem okolju v obliki zagotavljanja celostne obravnave.

Naša Hiša za otroke izvaja danes dve pomembni nalogi:

- zaslišanje otroka v kazenskem postopku, tako imenovani forenzični intervju
- krizna podpora otroku in psihosocialna pomoč

Zaslišanje otroka se opravi na podlagi pisne odredbe sodišča. Zaslišanje otroka neposredno opravi strokovnjak Hiše za otroke, ki ima ustrezna dodatna znanja za vodenje forenzičnega intervjuja. Zaslišanje je avdio video snemano in spremljano z namenom, da otroku zaslišanja ne bo potrebno ponavljati. Posnetek forenzičnega intervjuja se lahko uporabi za izvedbo kazenskega postopka, v drugih sodnih postopkih in za zagotavljanje krizne podpore in psihosocialne pomoči otroku.

Krizno podporo in psihosocialno pomoč izvaja otrokov svetovalec, ki otroka spremlja ves čas obravnave. Svetovalka, ki je posebej dodeljena otroku, poskrbi, da otrok prejme vse potrebne informacije o zaslišanju, mu razkaže prostor in mu nudi čustveno oporo ter razbremenitev. Po zaslišanju se otrok lahko vključi v psihosocialno pomoč, ki obsega razbremenilne pogovore ali psihoterapevtsko pomoč. Pomoč lahko dobijo tudi starši, ki niso zlorabljalci.

V nadaljevanju se bodo v Hiši za otroke izvajali tudi telesni pregledi otrok po odredbah sodišča ali policije.

Spolne zlorabe so veliko bolj pogost pojav, kot si mislimo. Vsak peti otrok je doživel eno od oblik spolnega nasilja.

Prostori javnega zavoda Hiša za otroke so bili prenovljeni in opremljeni s sredstvi Norveškega finančnega mehanizma.

Pomembna načela delovanja Hiše za otroke so:

- otroku se zagotovijo vse potrebne informacije in pojasnila,
- otroku se zagotovi zaščita in osebna varnost zaradi preprečevanja izpostavljenosti sekundarni in ponovni viktimizaciji, maščevanju in ustrahovanju,
- zaslisanje in telesni pregled otroka se zaradi preprečevanja nadaljnje viktimizacije opravljata le, kolikor je to neizogibno potrebno in v najmanjšem možnem številu,
- vsa dejanja se izvedejo čim hitreje in brez nepotrebnega odlašanja,
- otroku se zagotovi pravica biti slišan.

Najpomembneje je, da se prepreči sekundarna viktimizacija otroka. Primarna viktimizacija pomeni, da je s kaznivim dejanjem poseženo v otrokovo duševno in telesno celovitost. Sekundarna viktimizacija nastopi, ko otrok spregovori o dogodku in pride do neustreznega odziva ožjega ali širšega okolja oz. če mora otrok sodelovati v njemu neprilagojenih, formalnih sodnih postopkih, ko mora različnim osebam, ki so mu popolni tujci, večkrat izpovedati o groznih doživetjih, zlasti, če razgovore z njim opravljajo ljudje, ki za to niso usposobljeni.

Do celostne obravnave mladoletne žrtve pride na podlagi odredbe sodišča. Sodišče je tisto, ki presodi, ali je v največjo otrokovo korist, da se zagotovi njegova celostna obravnava v Hiši za otroke. O tem se odloči na podlagi predhodno pridobljenega mnenja Hiše za otroke.

Če to zahteva zagotavljanje največjih otrokovih koristi, lahko Policija in centri za socialno delo izvajajo svoje naloge v postopkih v zvezi z mladoletnimi oškodovanci in mladoletnimi pričami kaznivih dejanj kot celostno obravnavo otrok v Hiši za otroke, vendar po predhodno pridobljenem soglasju Hiše za otroke.

Pomembno je predvsem multidisciplinarno in medinstitucionalno sodelovanje, ki ga vodi Hiša za otroke, to je glede zaslivanja otroka, telesnega pregleda otroka, krizne podpore in psihosocialne pomoči otroku.

Prostori javnega zavoda Hiša za otroke so bili prenovljeni in opremljeni s sredstvi Norveškega finančnega mehanizma.

Simona Mikec, univ. dipl. ped.,
direktorica Hiše za otroke

REJNIKI SORODNIKI

Včasih se zgodi, da nekateri otroci zaradi težav v družini in neustreznega vedenja staršev do otrok ali iz drugih razlogov ne morejo več živeti v svoji matični družini in je zanje bolje, da se iz družine umaknejo vsaj za čas, dokler se razmere doma ne uredijo. V takšnem primeru govorimo o rejništvu, ko je otrok zaradi starševske nefunkcionalnosti svoje biološke družine nameščen v rejniško družino.

Strokovni delavci centra za socialno delo, ki te postopke vodijo, imajo osnovno vodilo pri svojem delu, da morajo vedno delati v otrokovo korist in kadar se odloča o rejništvu, **morajo vedno otroku iskati ustrezno družino in ne družini otroka.**

Rejniška družina je vsaka družina, ki skrbi za nebiološkega otroka in pri tem izpolnjuje določene zakonske pogoje in je pridobila dovoljenje za opravljanje svojega dela. To so lahko tudi sorodniške rejniške družine v ravni vrsti – to so stari starši, tete, strici ter bratje in sestre, seveda če je med njimi ustrezna starostna razlika.

Po podatkih ministrstva za delo, družino in socialne zadeve ter enake možnosti je bilo v februarju 2023 v rejništvu 771 otrok, od tega jih približno 1/4 živi pri sorodnikih. Največ jih živi pri starih starših (61 %), na drugem mestu so tete in strici (33 %) in najmanj jih živi pri bratu ali sestri (6 %). Največ otrok, ki živijo pri rejnikih sorodnikih, je osnovnošolcev, nato so študenti in dijaki v približno enakem odstotku, najmanj je predšolskih otrok.

Ko nastanejo težave v družini z otroki, CSD skuša takšni družini najprej pomagati s svetovanjem, usmerjanjem in raznimi drugimi oblikami pomoči. Če starši kljub temu ne skrbijo ustrezno za otroka, pride do odločitve, da se otroka umakne iz tega okolja in namesti v rejniško družino. O tem, ali se otroka odvzame staršem in namesti v rejniško družino, **odloča sodišče. To je običajna pot do rejništva.**

Včasih pa je potrebno rejništvo urejati tudi zelo na hitro – to je ob nesrečah, raznih nezgodah, ubojih v družini ali drugih hudih dogodkih v družini. Takrat je potrebno ukrepati takoj in ni časa iskati družine po običajni poti. V takšnih primerih se zelo pogosto za rejništvo odločijo sorodniki – stari starši, tete, strici, tudi starejši bratje ali sestre poskrbijo za svoje mlajše sorojence.

Seveda pa morajo centri za socialno delo preveriti, če družine to zmorejo in so primerne za izvajanje rejniške dejavnosti. Center za socialno delo mora za to družino zelo hitro pripraviti oceno o primernosti za rejništvo. Če družina izpolnjuje osnovne pogoje za rejništvo in je pripravljena skrbeti za otroka, je zanj namestitev v to družino ena izmed boljših rešitev. Namestitev v novo rejniško družino in novo okolje bi pomenilo za tega otroka še nov dodaten stres, ko je doživel izgubo staršev, morda hude pritiske staršev, zanemarjanje ali zlorabo. Včasih se zgodi tudi tako, da je otrok nameščen v drugo ne-sorodniško rejniško družino. To se zgodi,

kadar ni moč najti ustreznega sorodnika, ki bi bil pripravljen poskrbeti za otroka, ali pa v primeru, da je to za otroka najboljša možnost in njemu v korist zaradi drugih pomembnih razlogov, ki bi vplivali na njegov osebni razvoj in položaj.

Rejniki sorodniki in s tem tudi stari starši za izvajanje tega dela potrebujejo enake vsebinske pogoje kot rejniki ne-sorodniki (sposobnosti za skrb za otroke, razumevanje njegovih potreb, znati mu nuditi pomoč, razumevanje rejništva, sposobnost sodelovanja z različnimi institucijami), le nekateri postopki so prilagojeni za to populacijo.

Postopek, da neka družina postane rejniška družina, običajno traja približno leto dni, pri rejnikih sorodnikih pa je zelo pogosto situacija drugačna. Oni postanejo rejniki po navadi na hitro iz že omenjenih razlogov (nenadne nesreče, uboji ...), morajo pa naknadno izpolniti vse naloge, ki jih rejniki ne-sorodniki opravijo, preden uradno postanejo rejniška družina. Zaradi tega ima pri izbiri sorodniške rejniške družine pomembno nalogo stroka, to so delavci centrov za socialno delo. Ti morajo presoditi, ali bodo npr. stari starši imeli dovolj moči, da bodo ustrezno skrbeli za otroka. Najbolj pomembno je, da med otroki in starimi starši obstaja čustvena vez, da so bili povezani že pred usodnim dogodkom, da imajo stari starši sposobnosti in dovolj moči za skrb za otroka, da razumejo potrebe otroka ter da je sorodniška družina v osnovi zdrava družina. Navadno so tudi sorodniki otroka prizadeti, če se je zgodila nesreča, saj so tudi oni izgubili svojo ljubljeno osebo – lahko hčerko, sina in tudi oni žalujejo. Zato morajo biti zelo močne osebnosti, da so ob tem trdni in poskrbijo za svoje vnuke in vnukinje. Velikokrat povedo, da sploh ne razmišljajo o tem, ali bodo zmogli, pač pa čutijo moralno dolžnost, da poskrbijo za otroke svojih otrok in da njihovi vnuki ostanejo v domačem okolju.

Centri za socialno delo morajo zato delovati strokovno in znati opaziti in presoditi vse tiste dejavnike v družini, ki bi bili lahko ovira za ustrezno skrb za otroka.

1Zakon o izvajanju rejniške dejavnosti predvideva tudi določene pogoje, ki jih morajo izpolnjevati kandidati za rejništvo, in sicer veljajo formalni pogoji za vse rejnike:

- stalno prebivališče v RS
- vsaj poklicna ali strokovna izobrazba – izjemoma nižja izobrazba!
- polnoletnost
- oseba, ki ji ni bila odvzeta starševska skrb ali ni bila pravnomočno obsojena ali ni v kazenskem postopku (enako velja za polnoletne družinske člane)

Zakon določa tudi vsebinske zahteve, in sicer morata pripraviti oceno družine oziroma podati svoje mnenje dva centra za socialno delo, in sicer CSD z območja, od koder prihaja otrok, ki oceni, kakšne so otrokove potrebe, in CSD potencialne sorodniške rejniške družine, ki pripravi (kot že rečeno) oceno primernosti za izvajanje rejniške dejavnosti.

O namestitvi otroka v sorodniško rejniško družino odloča **sodišče po hitrem** postopku in tak rejnik, če izpolnjuje zgoraj navedene pogoje, lahko začne s skrbjo za otroka, še preden je vpisan v evidenco rejniški družin. Izvršljiva odločba o namestitvi otroka v rejništvo **k sorodniku se šteje za izdano dovoljenje za izvajanje rejniške dejavnosti za čas trajanja namestitve otroka**. Na osnovi te odločbe lahko rejnik skrbi le za tega otroka in ne more sprejeti v rejništvo otrok kot rejnik ne-sorodnik.

Rejniki ne-sorodniki so napoteni na usposabljanje, še preden so vpisani v evidenco rejnikov in na osnovi tega lahko začnejo z izvajanjem rejništva. Pri rejnikih sorodnikih pa je postopek nekoliko drugačen in sicer potem, ko so vpisani v evidenco rejnikov na osnovi odločbe sodišča, so napoteni na usposabljanje, to so predavanja in delavnice, ki so prilagojena posebej za situacije v sorodniških rejniških družinah.

Sorodniške rejniške družine imajo potem, ko so uradno uvrščene med rejniške družine, vse naloge kot ne-sorodniške rejniške družine – poleg skrbi za otroka tudi intenzivno sodelovanje s CSD, sodišči, šolami, ki jo obiskuje otrok, skratka intenzivno morajo sodelovati v sistemu rejništva, se izobraževati in obiskovati obvezna predavanja, ki jih predvideva zakon.

Njihova glavna naloga pa je skrb za svoje sorodniške otroke (vnuke, nečake, brate, sestre) in pri tem jim nudijo pomoč strokovnjaki CSD in drugi strokovnjaki, če jo potrebujejo.

Otroci v sorodniških rejniških družinah se navadno bolje počutijo, nimajo občutka, da so morali od doma, med ljudi, ki jih pred usodnim dogodkom niso poznali, nimajo občutka, da so v »klasičnem rejništvu«. So pa morda tudi kašne slabosti sorodniškega rejništva, kot so: rejniki niso imeli časa za premislek in pripravo, ko se odločajo za rejništvo, in kasneje nimajo dovolj moči npr. za obvladovanje najstniških težav svojih vnukov, neustrezna starostna razlika in s tem drugačnost vzgojnih kompetenc, včasih popuščanje otrokom. Rejniki včasih ne zmorejo prenehati žalovati za svojim otrokom, kar nezdravo vpliva na sprejetega vnuka ali vnukinjo, imajo manj vzgojne moči, včasih se še naprej pojavljajo neustrezni družinski vzorci ... Marsikateri stari starš na delavnicah pove, da je bilo prej, ko so bili samo v vlogi starih staršev zelo lepo in enostavno, ko pa stari starši stopijo v čevlje staršev, pa nastopi zanje nova zelo zahtevna naloga. Otroci potrebujejo poleg ljubezni tudi meje, strokovno pomoč zaradi travm, šolsko pomoč, veliko pogovorov in tudi sodoben pogled na svet ter obvladovanje marsikateri veščine, ki jo kot stari starš ne bi potreboval.

Lahko pa napišem, da večina sorodniških rejništev lepo teče in že mnogo otrok iz sorodniških rejniških družin je uspešno zaključilo študij ali srednjo šolo in so se uspešno vključili v življenje. Njihove babice ali dedki mnogokrat povedo, da jih

otroci pomlajujejo in da so se prav odločili, ker so skrbeli za vnuke, četudi je bilo kdaj težko.

Tudi stari starši za svoje delo dobivajo rejnino, ki je sestavljena iz plačila za delo in materialnih stroškov za otroka in otroškega dodatka. Za otroka dobijo trenutno skupaj 480,54 eur in 156,99 eur kot plačilo za delo. Zakon pravi, da stari starši in tudi ostali sorodniki v ravni vrsti niso dolžni preživljati svojih vnukov oziroma sorodnikov, zato imajo pravico do rejnine.

Maksimiljana Mali, univ. dipl. soc. del.
(pripravljeno za TV-oddajo Infodrom)

DANICA TIVADAR – DOBITNICA PRIZNANJA V LETU 2022 ZA DOLGOLETNO IN USPEŠNO IZVAJANJE REJNIŠKE DEJAVNOSTI

V preteklem letu je za dolgoletno in kakovostno izvajanje rejniške dejavnosti prejela priznanje Ministrstva za delo, družino in socialne zadeve ter enake možnosti rejnica Danica Tivadar.

Minister Luka Mesec je ob podelitvi priznanj nagovoril nagrajence takole:

»Nekje sem prebral, da je ena od velikih skrivnosti življenja, da je zares vredno samo tisto, kar storimo za druge. Zato mi je danes v veselje, da sem med vami, ki ste marsikomu polepšali življenje, poskrbeli, da so tisti, ki drugače ne bi imeli možnosti za dobro življenje, prijetno živeli. Sam sem obiskal več institucij, ki jih Ministrstvo pokriva. In tam sem v prvi osebi videl, koliko veselja in prijetnih trenutkov prinaša vaše delo v življenja drugih. Zato vsem nagrajencem iz srca čestitam.«

In ena takšnih oseb, ki daje obilo ljubezni svojim otrokom, je gospa **Danica Tivadar**. Njena socialna delavka je navedla, da je Danica topla, odprta, prijazna in komunikativna oseba. Svoje delo opravlja zavzeto in odgovorno. Odlikuje jo sposobnost prepoznavanja potreb otrok, njihovih težav in posebnosti. Doslej je bilo v njeno družino nameščenih sedem otrok, trenutno skrbi za pet otrok. Danica je pri svojem delu dosledna, otroke navaja na red, hkrati pa jim daje ogromno ljubezni in topline. Rejnica Danica ima vse kvalitete, ki bi jih morala imeti vsaka mati. Danica je tudi članica Rejniškega društva Slovenije.

Danica je sebe in svoje delo predstavila takole:

Leto 2004 se je začelo zame drugače kot leta poprej. Izgubila sem službo. Kmalu sem si našla novo in za tem še eno. Nikakor se nisem mogla najti. Bila sem žalostna, osamljena, skrbela sem za svojo družino, se jim bolj posvečala, vabila k sebi otroke iz okolice in se naenkrat počutila zelo lepo. Po naključju sem poleti

na televiziji gledala še prispevek o rejništvu, kako primanjkuje rejniških družin, kakšno je to delo. Takrat se je v meni nekaj premaknilo. Ker imam otroke nadvse rada, sem čutila potrebo po spremembi, po razdajanju, pomaganju, hotela sem biti še bolj koristna, delati nekaj dobrega in plemenitega. Hrepenenje je raslo vse do prihoda prvega otroka, ljubke deklice, stare 5 let. Trenutno skrbim za pet otrok. Stari so 3, 14, 14, 16 in 18 let. Dva sta se izšolala in se osamosvojila.

Vsak dan opravljamo dnevne rutine, odhode v šolo, otroka odpeljemo v vrtec. Dopoldan poskrbim za gospodinjska opravila, opravke ... Popoldnevi in vikendi so polni dogajanj. Doma nas je sedem, čez vikend pa devet. Res je, da je moje delo naporno in stresno, res pa je tudi, da je pestro, lepo in zanimivo. Pri delu so mi v veliko pomoč mož, oba sinova in tudi večji otroci. Moram povedati, da imam zelo pridne otroke. Radi se učijo, igrajo in družijo, pomagajo, pečemo, kuhamo, delamo zunaj, posebno všeč so mi naše »delovne akcije«. Imajo čut, da sami prispevajo nekaj, da se bomo potem imeli lepše. Radi hodimo tudi kam na izlete, se kopat, na morje, kolesarimo, ob večerih hodimo na sprehode ... Všeč mi je, ko sedimo za veliko mizo, posebno ob praznikih, živžav, samo, da ni tišine ...

Vsakemu otroku, ki ga sprejmemo v družino, nekaj časa posvetimo posebno individualno pozornost, ga dobro spoznamo, se vsak dan z njim učimo, ga spoznavamo z drugimi otroki, ga usmerjamo tako dolgo, da se začne sam učiti in organizirati. Pri nekaterih je to bilo kar dolgo. Vesela sem, da znajo sprejemati tudi romske otroke, ker imamo tudi v naši družini tri romske otroke, otroke z nižjim učnim standardom ali bolne otroke. Glede na to, da nas je v družini devet, se tudi kdaj prepiramo, kot je normalno.

Najbolj me osrečuje, ko gledam otroke, kako se smeji, so zadovoljni, se dobro učijo, so zdravi in srečni. Ko te otrok objame, te poljubi, ti reče mama, rad te imam, ko te pogreša, pokaže svoja čustva, ti zaupa, pokaže da je ranljiv, je nepopisno. To je dom in zavetje. Moram povedati, da sem zadovoljna, ker sem vzpostavila zelo dobre odnose tudi z biološkimi starši. Prav z vsemi se razumemo. Priznam, da mi je včasih tudi težko. Veliko dela, stres, napor, utrujenost so dejavniki, ki jih rejniki večkrat odmislimo in se trudimo biti najboljši. Včasih me to dotolče in ko sem sama, se tudi zjočem. Vendar kljub vsem preizkušnjam mi nikoli ni bilo žal za to odločitev. Ponosna sem na vsak najmanjši uspeh otrok, ki so mi bili zaupani v skrb. To mi daje moč in voljo za naprej. Moj končni cilj pa je, da bi moji otroci nekoč zaživel samostojno in bili srečni.

Zame je primeren rejnik vsak odrasel človek, ki ima čut za otroka, je sposoben otroka imeti rad, mu pomagati, biti potrpežljiv, sprejeti ga, kakršen je, ga ne obsojati. Moramo jih učiti, da se bodo v življenju našli in znašli. Moramo jih dobro opazovati, da začutimo, kaj potrebujejo. Pustiti jim tudi kaj odločati, da se bodo počutili sprejeti v družino. Pomembno je tudi, da ima rejnik neko osnovno znanje,

da otrokom lahko učno pomaga v osnovnošolskem obdobju. Z delom Rejniškega društva sem zelo zadovoljna. Vse gre v pozitivno smer. Trudijo se za nas rejnike, spodbujajo nas, da se čim bolj vključujemo v delo, trud vlagajo tudi pri promociji rejništva, vendar je še vedno izpostavljeno prej slabo kot dobro. Všeč so nam izleti, kjer se imamo zelo lepo, druženja, skupine rejnic, da smo čim bolj povezani. Omogočajo nam, da smo seznanjeni z njihovim delom. Lahko bi se izboljšale nekatere pravice rejnic, kot so bolniški stalež v primeru nezgod, zaščita rejnikov pri pravnih zadevah, dopusta nimamo nikoli ... Moje mnenje je, da bi država morala bolj poskrbeti za otroke. Otroci, ki dopolnijo 18 let in še niso zreli samostojno živeti, rejništvo pa jim preneha, včasih enostavno nimajo kam iti. Ostanajo prepuščeni sami sebi. Največkrat ostanejo pri rejnikih, včasih pa odidejo in se zatečejo v slabo okolje.

V naši vasi imamo tri rejniške družine. Zdi se, da smo kar v redu sprejeti, po drugi strani pa sliši tudi kritike. Včasih me zmoti, da nismo kam povabljeni, pa bi lahko bili. Sprašujem se, ali je krivo to, da nas je veliko ali da imamo romske otroke. Nekatere motijo romski otroci, ki jih imamo, druge kaj drugega, včasih sliši tudi očitke glede zaslužka rejnic ... Moji otroci se ne pritožujejo preveč, v osnovni šoli, srednji šoli in v vrtcu so lepo sprejeti. V nekaterih šolah imajo tudi Rejniške glasnike.

Sama se ne pritožujem nad rejnino, menim pa, da smo res premalo ovrednoteni, če pogledamo nekatera primerljiva dela z našim.

Priznanje mi pomeni ogromno. Kot sem že povedala, je zame to ena velika nagrada, da so mi bili otroci sploh zaupani v skrb, da so nekateri ljudje v meni prepoznali, da bom delala dobro in se trudila za moje napredke z otroci. To je tudi spodbuda za naprej, da delamo dobro kot družina in da se je vredno truditi in potruditi še naprej. Nagrada pa, res lepo.

**Spoštovana gospa Danica tudi vam hvala za sodelovanje v našem glasilu.
Iz srca vam čestitamo tudi člani Rejniškega društva Slovenije!**

Intervju pripravila
Maksimiljana Mali

REJNIŠTVO, VEČ KOT POSLANSTVO

Kaj pomeni rejništvo, sem vedela že od nekdaj. Moja mama je bila v rejništvu. To je bila ena čudovita zgodba, predvsem pa je v meni zbudila željo, da tudi sama ponudim možnost za lepše življenje drugim otrokom.

Kar nekaj let sem odlašala s tem, da postanem »mama«, najprej je bila kariera, pa številni prostovoljni in drugi projekti. Vedela sem, ko bom naredila ta korak, želim imeti več časa za otroka. Zavedala sem se, da ne bo najlažje, ampak želja po tem, da daš komu priložnost, da izkoristi svoje potenciale, je bila iz dneva v dan večja. Od trenutka, ko sem se odločila, da je zdaj čas, da zakorakam na to pot, ko sem prvič sedla s socialno delavko za rejniške družine pa do trenutka, ko je skozi moja vrata vstopila čudovita (takrat 5-letna) deklica, je minilo dobrih osem mesecev.

Seveda so bili ob tem v meni številni strahovi, kako se bom brez izkušenj z lastnimi otroki (teh zavestno nimam, ker vidim svoje poslanstvo v tem, da polepšam življenje otrokom, ki so že na tem svetu in potrebujejo novo priložnost) soočala z izzivi, ki jih prinašajo ta mala bitja. Kaj, če jih ne bom znala česa naučiti, kaj če ... Vsi ti strahovi so bili čisto neupravičeni, v resnici sem se bala napačnih stvari. V resnici se sploh ničesar ni treba bati! Otrok je otrok. In kar otroku daš, to dobiš. Morda ne čisto takoj, potreben je seveda čas, vzbuditev zaupanja, ampak na dolgi rok se to tako zelo obrestuje! Kakšna hvaležnost, kakšna neizmerna ljubezen je to. Morda je marsikateri otrok ne zna pokazati tako na široko, ampak to čutiš. Če si človek, ki si s srcem pri tem, ki ti je za tega otroka res mar, boš videl njegovo hvaležnost v majhnih dejanjih.

In kaj je najlepši občutek? Ko ta otrok postane tako sproščen v tvojem domu, v tvojem objemu, da postane muhast, je navihan, da izraža svojo voljo na zdrav način in da si upa – povedati svoje mnenje, zahtevati svoje pravice in hkrati opravljati svoje dolžnosti. Da postane enakopraven član družine in celotne družbe. Bivanje v družini z otrokom v rejništvu predstavlja drugačno življenje, če to dopustiš. Moji začetki z Miio so bili preplašeni ... z moje strani v smislu – kaj, če mi jo jutri odpeljejo, ne smem se navezati nanjo. Kakšne tri mesece je trajalo to – seveda je deklica dobivala vso mojo ljubezen in skrb, ampak vseeno je čutila, da je nekje v meni nek strah. Otroci to čutijo. Neizmerno. A ko sem sama »zadihalala«, ko sem se odločila, da naju strahovi ne bodo ovirali, ampak jih bom premagala sama in pomagala tudi moji mali, se je svet obrnil na bolje. Takrat sem se prepustila temu, da se »zaljubim« v tega otroka, da jo imam najrajši na celem svetu. In takrat je tudi Miia začela premagovati svoje strahove, postajala je samozavestnejša, vse bolj se je počutila doma. Danes reče, običajno zvečer, ko še malo poklepetava pred spanjem: »A ne mami, da se noben na tem svetu nima tako rad kot midve?« In

vedno ji s popolno iskrenostjo odgovorim: »Res je, midve se imava najraje na tem svetu.« Ker tako tudi čutim.

Se je pa najina povezanost začela, še preden je vedela, da načrtujemo njeno selitev iz ene v drugo rejniško družino. Trikrat sem jo pred tem obiskala, dvakrat sva šli na »zmenek«, kot sva rekli, na izlet, da se spoznava. In vsakič, ko sem odhajala, je bilo težje. Ni vedela, da bom njena nova mama, a najina vez se je vzpostavila ob prvem stiku. Spomnim se, ko sva se videli drugič in se z avtom odpeljali v Maribor v igralnico, da je rekla, da ko bova šli pa skupaj na morje, bo ona lahko v tem avto sedežu kar zaspala. In ko sem tisti dan odhajala domov, mi je zlezla v naročje in rekla, zakaj moram iti, zakaj ne pridem k njej vsak dan. Nisem ji smela še povedati, da kmalu ... Nismo je hoteli zavajati, dokler ni bila vsa papirologija urejena.

In ko se je končno zgodil 17. januar 2020, ko je deklica pritekla v 3. nadstropje k meni naravnost v objem, je bilo to nekaj najbolj čudovitega.

Moram priznati, da sva imeli precej neobičajno rejništvo. To pa zato, ker je bilo od trenutka, ko smo se z Miino biološko družino spoznali v živo, vse skupaj zelo pozitivno. Lepo so me sprejeli kot rejnico, videli so, da je to v otrokovem najboljšem interesu in naši stiki so potekali skladno z otrokovimi željami – tako klici kot obiski.

Biti rejnik ne pomeni samo, da daješ – ljubezen in dom otroku, ampak da tudi OGRONOMNO dobiš nazaj. To, kar nas otroci učijo, kar nam otroci dajejo, kako se mi učimo biti boljši človek in se na drugačne načine spopadati z različnimi življenjskimi izzivi, je neprecenljivo. Ob tem pa moramo biti pozorni tudi na to, da ohranjamo sami sebe, svojo odraslost, svoje hobije in stvari, ki so nam všeč in niso nujno povezane z aktivnostmi z otroki. Ta del, priznam, je bil pri meni težji – moj cel svet je postala Miia in večkrat so me tudi psihologinje spodbujale, da si moram vzeti čas zase, da ni nič narobe, če kaj počnem tudi brez Miie. Čeprav sva z deklico našli neomejeno skupnih aktivnosti, v katerih obe uživava (najini najbolj čudoviti večeri so, ko se nekajkrat na leto odpraviva v Opero in balet Ljubljana na ogled baletnih predstav – teh se veseliva tedne vnaprej!), pa so še vedno stvari, ki jih danes imam samo zase. Grem kdaj na kakšen koncert, s prijatelji na večerjo. Sprva je bilo težko, sploh, ker Miia ni hotela biti z nikomer drugim, a na neki točki, ko sva se pogovorili, je to razumela. Danes z razumevanjem, pri svojih devetih letih reče: »Mami, kar pojdi ven, moraš se zabavati, tako kot se jaz s prijatelji.« Neprecenljivo.

Ja, še ena od stvari, ki se tako zelo hvaležno vračajo nazaj, je odkritost in stalen pogovor z otrokom. Tako kot odrasli, morajo tudi otroci razumeti, zakaj se nekaj zgodi, zakaj do nečesa pride in zakaj mora biti tako. Pri naju ni nikoli obveljala beseda: »Zato, ker sem jaz tako rekla.« Ne, Miia vedno dobi obrazložitev, zakaj je nekaj treba, in to na način, da jo razume, in naredi, ker je to prav. Z otrokom se je treba pogovarjati, sploh z otrokom, ki je bil v prejšnjih letih svojega življenja

neslišan, z otrokom, ki ne živi v svoji matični družini in ima nešteto vprašanj. Rejniki smo takrat cel njihov svet in dajmo jim te odgovore, da bodo mirneje spali. Tudi če bodo tisočkrat postavili isto vprašanje. Dajmo jim enak odgovor – potrebujejo konstanto, tisto, česar prej niso imeli, mi pa jim lahko damo. To je naša naloga in vsakič, ko jo izpolnimo in vidimo zadovoljne obraze otrok (včasih tudi niso veseli odgovorov, a so vseeno zadovoljni, ker jih vsaj imajo), nam odpade del bremena in preplavi nas lahko občutek, da smo naredili nekaj prav.

Nasploh moramo biti rejniki odprti, predvsem pa razumevajoči. Prav je, da se potrudimo razumeti otrokove matične starše, še posebej, če se otroci z njimi srečujejo, saj bomo tako lažje otroku v oporo. Pomemben nauk, ki se ga naučimo kot rejniki že v fazi izobraževanja, je, da nikoli ne smemo postaviti otroka v vlogo, ko bi moral on braniti svoje starše ali sorodnike.

Čeprav je bila naša (razširjena) družina že od nekdaj povezana z rejništvom, tudi mamina rejnica je bila naša »teta Minka«, ki smo jo radi obiskali, pa je prihod Miie v našo družino prinesel nekaj čisto novega. Priplesala je v naša življenja (obožuje in pleše balet in je v tem resnično dobra) in jih obogatila na številne načine. Je naša ljubljena, je tista, katere ljubezen nam je v veselje in ponos, vsi smo radi v njeni družbi, prav zaživela je in je čisti sonček.

Vedno znova bi se odločila za to pot, če bi se odločala še enkrat in niti za trenutek ne obžalujem svoje odločitve, da sem postala rejnica. To ni delo, to ni služba, to je poslanstvo, da obogatiš svoje življenje in daš nedolžnemu otroku priložnost, da zaživi in razvije vse svoje potenciale. To je nekaj, česar se ne da opisati z besedami. In tudi, ko so kdaj prišli težki dnevi (pridejo z vsakimi otroki, pa najsi gre samo za bolezen in 39°C vročine, ko te skrbi za otroka, slab dan (polna luna, jim midve rečeva) ali kaj drugega), sem jo zvečer, ko sva se umirili in je zaspala, opazovala in bila hvaležna, da sva se našli. In vse to, kar ji dajem, dobivam nazaj, vsak dan znova.

Miia je danes posvojena, mineva dva meseca od trenutka, ko smo »podpisali pogodbo«, ki sva jo obe tako nestrpno pričakovali. Ta pogodba nama je dala tisti notranji mir, da naju nihče več ne bo ločil, da sva za vedno družina. In za to sva iz srca hvaležni tudi njeni matični družini, ki je videla, kaj je za Miio najbolje in da je z menoj srečna.

Mateja A. Kegelj

INTERVJU S SOCIALNO DELAVKO POLONO BAŽEC

svetovalko za rejništvo v CSD Južna Primorska, Enota Koper

Polona, spoznali sva se pri sodelovanju na področju rejništva – ti deluješ kot strokovna delavka na CSD Južna Primorska, Enota Koper in jaz kot predstavnica Rejniškega društva Slovenije, obe s ciljem, da nekaj prispevava k dobremu rejništvu in čim boljši skrbi za otroke v rejništvu. Kaj te je pripeljalo v rejništvo in kakšni so tvoji začetki?

Res je. Vesela sem, da sem te spoznala. Moja pot na področju rejništva se je začela nekako tako. Skoraj desetletje sem delala na področju ogroženih otrok in nasilja v družini na Centru za socialno delo Južna Primorska, Enota Koper. Nato

sta me naša direktorica in njena pomočnica nagovorili, da bi zamenjala področje. Na naši enoti se je takrat na področju rejništva v kratkem času zamenjalo več strokovnih delavk. Pojavilo se je veliko nezadovoljstva med rejnicami. Nekako sta pri meni prepoznali kompetence za delo na tem področju. Po premisleku sem izziv sprejela in moram priznati, da mi je področje rejništva pisano na kožo. Začetki so bili kar težki, saj sem kar »padla« na področje in začela z delom. Navezati sem morala stike z rejnicami, se z njimi spoznati in vzpostaviti odnos. Enako tudi z otroki v rejništvu. Hkrati pa spoznati in usvojiti vse naloge, ki se od mene pričakujejo na tem področju. Ampak sem kar hitro zaplavala. Spoznala sem, da mi takšne okoliščine ugajajo in da imam rada nove izzive. Povezala sem se tudi kolegicami iz drugih centrov in so mi bile v veliko pomoč, da sem lahko res dobro spoznala področje. Strokovno delo je sicer zahtevno, saj v rejniške družine prihajajo oškodovani in zanemarjeni otroci, ki potrebujejo posebno skrb in zaščito. Vendar mi je v veliko zadovoljstvo, ker vem, da sem jim lahko v podporo pri premagovanju njihovih težav in soustvarjanju dobrih rešitev.

Ali lahko predstaviš svoje sedanje strokovno delovanje? Kakšni so tvoji cilji? Kaj je pri delu v rejništvu zate najbolj pomembno?

Zavedam se, da so rejnice zame zelo pomembne sodelavke in se trudim za dober odnos z njimi na način, da jim prisluhnem ter sem jim na razpolago, ko me potrebujejo. Rada pa od njih sprejemem tudi kakšno kritiko in grajo. Od teh se največ naučim. Prvi cilj, ki sem si ga zadala, je bil, da bi med seboj povezala rejnice v obliki skupine rejnic, ki na našem območju ni delovala, pa tudi rejnice se med seboj niso poznale. Menim, da se rejnice srečujejo vsakodnevno s številnimi izzivi, da pri tem potrebujejo ne samo pomoč strokovnega delavca, ampak tudi medsebojno podporo. Zaradi pretočnosti informacij in medsebojne podpore smo z rejnicami ustanovile viber skupino, kjer si lahko rejnice našega CSD-ja izmenjujejo informacije, hkrati pa jim tudi sama sporočam informacije, ki so pomembne zanje. Ko je skupina nekaj časa delovala, smo medse povabile tudi rejnice iz drugih enot naše regije.

Pomembno mi je, da so rejnice zadovoljne in da se otroci v rejniških družinah dobro počutijo, tako lahko dobro odpravijo škodo, ki jim je nastala zaradi zanemarjenosti v matični družini. Zato si neprestano prizadevam, da sem jim blizu, da so slišani ter da čutijo, da mi je mar za njih. Ves čas se trudim tudi strokovno izpopolnjevati, da jim lahko po svojih najboljših močeh pomagam.

Cilj, ki sem si ga zadala, pa je, da bom poiskala konstanto dodatno podporo rejnicam za boljše razumevanje otroka, ki je težje vodljiv, ki ima določene specifikacije ali pa motnjo ADHD, in tudi otrokom. To pa na zelo konkreten način, tj. v obliki delavnic tako za rejnike kot za otroke. Saj prav tukaj opažam, da se krha odnos med otrokom in rejnikom ter prihaja do največ težav, tudi do odpovedi rejniške pogodbe. Rada bi, da bi tovrstne težave rejniška družina preseгла in s tem bi tudi otrok dobil dobro popotnico za svoje življenje.

Zelo sem bila navdušena nad tvojo pobudo, da želiš svoje delovanje na področju rejništva povezati tudi z Rejniškim društvom Slovenije. Si ena redkih strokovnih delavk, ki je dala iniciativo in predlagala povezavo med RDS ter vašimi rejnicami in rejniki. Zakaj se ti zdi povezovanje in sodelovanje v rejništvu tako pomembno?

Ideja ni bila samo moja, ampak tudi od naših rejnic in strokovnih delavk na področju rejništva, ki delujemo v treh regijah (Južna Primorska, Severna Primorska, Primorsko-Notranjska). Želele smo krepiti medsebojno podporo rejnikov in da se sliši njihov glas. (V tem času se je z DZ nekoliko spremenil položaj rejnic in so izražale vedno več težav in jih naslavljal na nas, pa tudi rejniški sistem je nekoliko zastarel in ga je potrebno osvežiti.) S tem namenom smo skupaj organizirale redno letno usposabljanje za rejnike. S ciljem, da se med seboj spoznajo ter da lahko izrazijo svoje nezadovoljstvo in predlagajo, kaj bi bilo potrebno spremeniti, da bi rejniški sistem bolje deloval. Ker Rejniško društvo Slovenije združuje vse osebe, ki

sodelujejo v rejniškem sistemu, in njihove podpornike ter opozarja na tiste vrzeli v rejniški dejavnosti, ki v sistemu niso najboljše urejene, smo se povezali z vami in vas povabili na redno letno usposabljanje za rejnike. V slogi je moč, pravi star slovenski pregovor.

Kako je danes biti strokovni delavec na področju rejništva?

Vedno manj je časa za direktno socialno delo, torej delo na terenu in z ljudmi – v rejniški družini (z otrokom in rejnikom) in veliko preveč se ukvarjamo z razno birokracijo. Zaradi kadrovskih težav smo strokovni delavci preobremenjeni ter ne zmoremo dosledno in pravočasno izvajati vseh nalog. Delujemo po principu, da delamo, kar je nujno. Tako mi ne uspe biti redno v stiku z rejniškimi družinami. Želim si, da bi lahko še bolj vestno obiskovala rejniške družine, saj bi tako lahko bolje tkala dober zaupen odnos z otrokom in ga podpirala ob stiskah, ki jih doživlja. Sicer se trudim po svojih najboljših močeh, to pa večkrat terjaja, da delam tudi v času, ki bi ga morala posvetiti svoji družini.

Kje so ovire, ki jih je težko premagati, kaj bi bilo potrebno nujno spremeniti in urediti, da bi imeli strokovni delavci optimalne pogoje za delo?

Menim, da je ovira zagotovo ta, da se CSD-ji soočamo s pomanjkanjem kadra in odhajanjem strokovnih delavcev. Posledica tega je, da na področju rejništva prihaja do zamenjav strokovnih delavcev in manjka podpore rejniškim družinam. Poleg tega prihajajo na področje rejništva po navadi strokovni delavci, ki nimajo dovolj specifičnih znanj, da bi lahko nudili pomoč, ki jo rejniška družina nujno potrebuje. Prav tako nimajo uvajanja, kjer bi dobro spoznali rejniško družino in otroka v rejništvu ter tudi svojo vlogo in naloge, ki naj bi jih opravljali. Mi rečemo temu, da kar skoči v morje in zaplava, čeprav še ne zna plavati. Nujno se mi zdi, da bi na tem področju bil strokovni delavec, ki ima dovolj znanj, predvsem pa, da je konstanten. Te menjave povzročijo tudi pri rejnikih neko nezaupanje v sistem. Njihova družina je intimni prostor in težko je to intimo vedno znova deliti novim ljudem, ki jih ne poznajo in z njimi niso povezani.

Že nekaj časa v meni zori ideja, da bi bilo morda dobro, da bi se delo na področju centrov (vsaj našega) moralo reorganizirati, kot se bo tudi rejniški sistem (ustanovljen je strokovni svet za spremembe na področju rejništva). Morda bi bilo vredno poskusiti, da bi bilo področje rejništva urejeno na področju regije CSD-ja, tako bi bilo bolj specializirano in morda imelo večji učinek v podpori in delovanju rejniškega sistema (tu mora priti seveda tudi do sprememb v zakonodaji). Na tem področju bi morala delovati socialni delavec in psiholog, ki bi lahko zagotavljala s svojimi specifičnimi znanji konstantno in kontinuirano pomoč tako rejnikom kot otrokom v rejništvu. Ukvarjala bi se tudi s promocijo rejništva in sodelovala z lokalno skupnostjo.

Kaj pa je dobro urejeno?

Zame je zelo pomembno, da sem podprta pri svojem razmišljanju in da na našem centru timsko sodelujemo. Kot strokovni delavki se mi zdi dobro urejeno tudi to, da se s kolegicami, ki delamo na področju rejništva, srečujemo na podskupinah in v aktivu, kjer si nudimo intervizijo, si med seboj pomagamo in se podpiramo.

Kakšne spremembe pa bi bilo potrebno sprejeti pri urejanju statusa rejnika in otroka?

Spremembe, ki bi jih bilo potrebno sprejeti pri urejanju statusa rejnika in otroka, je zbralo RDS in ga posredovalo tistim, ki odločajo o spremembah. V ta namen se je sestavil strokovni svet, ki vključuje vse pomembne deležnike, da se bo rejniški sistem reorganiziral. Vesela sem, da smo bili vsi, ki sodelujemo v rejniški dejavnosti, posebej pa rejniki, ki so glasniki tudi otrok, ki jih imajo v rejništvu, slišani in imeli možnost predlagati spremembe. Podpiram vse spremembe, ki ste jih zbrali in objavili v prejšnjem Rejniškem glasniku. Upam, da bodo tudi hitro izvedene, ker so nujno potrebne.

Ali imaš občutek, da je otrok v rejništvu dovolj slišan, da lahko izrazi in pove o svojih občutkih v rejništvu? Kaj otroci v rejništvu najbolj potrebujejo in kako jim strokovni delavci lahko pomagata?

Pri svojem delu se trudim, da je otrok v rejništvu dobro počuti in da je slišan. To je zelo pomembno, da lahko otrok ponovno pridobi občutek varnosti in da se poveže z rejniško družino. Otroci v rejništvu potrebujejo veliko ljubezni, razumevanja, pozornosti in pomoč pri razbremenjevanje stisk zaradi dogajanja v matični družini. Včasih odgovornost staršev naložijo tudi nase. Otrok mora začutiti, da nam je mar zanj, potem nam tudi zaupa in lahko z nami govori o svojih občutkih. Največkrat pa otroci potrebujejo dodatne strokovne obravnave (psihoterapijo, pedopsihiatra ...), katerih pa ne dobijo pravočasno ali pa sploh ne.

Kako zgodbe otrok vplivajo na tvoje osebno počutje? Kako premaguješ poklicne strese?

Vsak otrok mi zleze pod kožo in ga nosim nekje v srcu kot svoje otroke. Zavedam se, da za svoje dobro počutje odgovarjam sama, zato redno obiskujem supervizije in se tudi dodatno izobražujem. Rada si privoščim čas zase in takrat izklopim vse, kar je povezano s službo in skrbmi. Živim na vasi in ko pridem iz službe domov, se hitro izgubim med vsakodnevnimi skrbmi, naravo in živalmi.

Zakaj pa je delo na področju rejništva tudi lepo?

Delo z ljudmi – pomoč in podpora sočloveku, iskrenost, povezanost, potrpežljivost, vztrajnost, ljubezen, smeh, iskričnost, radoživost, sreča, kreativnost, navihanost, jezikavost, jezljivost, izzivalnost ... in še bi lahko naštevala. Vse to sem jaz in vse to je rejništvo. To me polni in zato je življenje in delo na področju rejništva lepo.

Kdo pa je Polona, ko ni v službi?

Polona ima izredno rada svoj dom in svojo družino, zato ves prosti čas nameni temu, da ga preživi čim več s svojo družino. Rada hodi v hribe, nabira zelišča, prideluje zelenjavo in kuha. Rada ima rože, petje ptic in druženja s svojo družino in prijatelji.

Polona, hvala za odgovore. Še naprej ti želim veliko zadovoljstva tako pri delu kot zasebno!

Intervju pripravila
Maksimiljana Mali

SREČANJE ZASAVSKIH REJNIŠKIH DRUŽIN

CSD Zasavje je v sredo, 15. 3. 2023, v prostoru Mladinskega centra Trbovlje, izvedel srečanje zasavskih rejnikov, rejnic in otrok v rejništvu.

Dogodek so popestrili mladi talenti s plesno točko Baletne šole Zagorje ob Savi, recitacijo pesmi učenke OŠ Tončke Čeč Trbovlje in skladbo kitaristov Glasbene šole Zagorje ob Savi.

Za otroke iz rejniških družin sta strokovni delavki CSD pripravili zabavne igre in druženje v prostoru DPM Trbovlje.

V okviru srečanja z rejniki in rejnicami je predstavnica Rejniškega društva Slovenije, Minka Žiberna, predstavila delovanje Društva. Nekdanja rejnica je udeleženicem na srečanju podelila tudi svojo osebno izkušnjo opravljanja rejništva in posvojitve. Njena izkušnja je bila izjemno dragocena, ganljiva in s svojo pripovedjo je segla v srca prisotnih.

Na CSD Zasavje se srečujemo s pomanjkanjem novih rejniških družin, zato bodo strokovni delavci v aprilu pripravili objave intervjujev zasavskih rejnikov in rejnic z željo, da bi predstavili primere dobrih zgodb.

V maju pa bodo izvedli predavanja na temo rejništva v vseh treh zasavskih knjižnicah.

Predstavitve bodo potekale :

16. 5. 2023 Knjižnica Mileta Klopčiča Zagorje

16. 5. 2023 Knjižnica Antona Sovreta Hrastnik

17. 5. 2023 Knjižnica Toneta Seliškarja Trbovlje

Rejniki in rejnice so ljudje, ki izkazujejo visoko motiviranost za pomoč otrokom, ki potrebujejo umik iz družine, z namenom celovite skrbi, kakršna jim ni bila zagotovljena.

Vsakdo od nas potrebuje toplino, prijazno besedo, objem in razumevanje, ko nam je težko. Ko prisluhnemo otrokom, slišimo, da si želijo sonca, ki v življenje, polno prelomnih točk in preizkušenj, prinese mnogo sijočih in mavričnih trenutkov.

Utrinki z delavnic:

- Če bi imel milijon evrov, kako bi jih porabil? Poskrbela bi, da bi imeli vsi ljudje hrano.
- Če bi lahko dal eno darilo vsakemu otroku na svetu, katero darilo bi to bilo? Dal bi streho nad glavo vsem otrokom na svetu.

Adisa Mujčinović
pomočnica direktorja CSD Zasavje,
Enote Zagorje ob Savi

MOJA PRVA IZKUŠNJA S SODIŠČEM

Kot rejnica sem bila prvič povabljena na narok in tako prvokrat v življenju na sodišču. Brez tovrstnih izkušenj sem se tja podala z zanimanjem in rahlim vznemirjenjem. Na kratko povedano pa sem bila tam na koncu kar precej neprijetno presenečena.

Kot prvo, srečanje je bilo sklicano sredi dneva, ko je za malega otroka v rejništvu res težko ali skoraj nemogoče dobiti varstvo. Ali se morda pričakuje, da na pričanju prisostvuje tudi dojenček? Ne vem, na CSD-ju so mi to odsvetovali.

Na samem zaslišanju sem se zaradi načina počutila obravnavano kot stranka v prekršku, vpletena v kriminalno dejanje, kot bi delala kaj protizakonitega. In čeprav z rejništvom vse dobro poteka in do sedaj ni bilo zapletov. Nekajkrat sem bila pozvana za osebno mnenje o konkretni zadevi in ko sem ga izrazila (povsem naklonjeno in v dobro otroka ter ostalih vpletenih), sem nazaj prejela sodnikove ostre napotke, vzvišene, malce arogantne besede, neživljenjske komentarje. Počutila sem se ponižano, razvrednoteno, napadeno, neprijetno. Je res vse to potrebno, če me sprašujejo za moje mnenje? Moram napisati, da sem bila ob tem kar šokirana. Vedno sem si predstavljala, da na obravnavah poteka zaslihanje, pričanje, pridobivanje informacij od udeležencev v postopku, ne pa pridiganje in moraliziranje sodnika. Priznam, da me je to kar malce zbegalo in nisem vedela, naj se podam v razpravljanje ali ostanem tiho. Na koncu sem molčala kljub vsem pridobljenim dragocenim izkušnjam in znanjem na področju vzgoje v mnogih dosedanjih letih. Enostavno se mi v tistem trenutku to ni zdela primerna debata za sodišče.

Obenem menim, da smo tudi rejniki ljudje z mnogimi utemeljenimi in konstruktivnimi predlogi, mnenji, ki bi jih bilo dobro bolj upoštevati, seveda vedno v skladu z otrokovim dobrim. Konec koncev otroka običajno najbolje poznamo prav mi. Glede na to, da opravljamo plemenito, dobro, zahtevno in skoraj zastonsko delo, pričakujemo in zaslužimo spoštljiv odnos tudi s strani vseh uradnih oseb.

Prav tako na sodišču delajo ljudje, ki verjamem, premorejo več življenjskosti, človeškosti in prožnosti, ki hkrati niso v navzkrižju z zakoni, določbami in so v dobrobit otroka.

Vem, da obstajajo izobraževanja, priprave za rejnike za nastopanje na sodišču, katerih se do sedaj še nisem mogla udeležiti. Vendar menim, da je še prej potrebna priprava na drugi strani, v smeri, da sodniki zavzamejo do tovrstnih postopkov malce drugačen pristop, kot ga imajo do strank v prekršku. Četudi je rejništvo prešlo na sodišče šele v zadnjih letih, je potrebno upoštevati, da ne more iti za enako naravo dela z rejniki in zločinci.

Skratka – menim, da bi bilo dobro, da CSD, Društvo in ostali, ki delajo na področju rejništva, dobronamerno opozorijo sodišče na primernejši odnos do nas rejnikov. Že tako je premalo kandidatov za to dejavnost in sedaj razumem, da marsikateri izgubi veselje in voljo do tega dela tudi zaradi navedenega postopanja. Naj končam to pisanje z upanjem, da bo moja naslednja izkušnja in izkušnje drugih rejnikov (vem, da nisem pri tem osamljen primer) s sodiščem bolj pozitivne, v skupnem cilju – resnično za otrokovo dobro.

Rejnica

RECENZIJA KNJIGE J. C. FINN: FOSTER THE FAMILY

1. Podatki o knjigi

AVTORICA: **Jamie C. Finn**

NASLOV: **Foster the family**

PODNASLOV: Encouragement, Hope, and Practical Help for the Christian Foster Parent

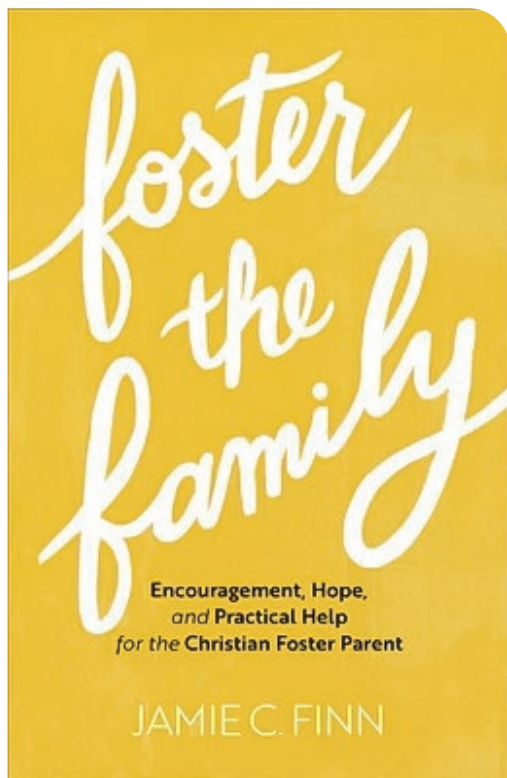
JEZIK: angleški

ZALOŽBA: Baker Books

LETO IZDAJE: 2022

ŠTEVILO STRANI: 232

2. Naslovnica

3. O avtorici

Jamie C. Finn (1984) je avtorica knjige *Foster the Family*, ustvarjalka vsebin na Instagramu (@fosterthefamily) ter podcasta (@Real mom), skozi katerega poudarja pomen vključevanja (krščanskih) družin v sistem rejništva, na kateri koli način ter pomoč skupnosti biološkim staršem otrok. Je tudi lastnica podjetja *Goods and Better*, ustanoviteljica in izvršna direktorica neprofitne organizacije *Foster and family*, skozi katero pomaga rejniškim družinam ter iskana govornica na različnih konferencah in dogodkih, namenjenih rejniškim in posvojitelskim družinam. In kar je najpomembnejše, je tudi mama. Jamie ima dva biološka otroka in tri otroke, posvojene skozi rejništvo, ves čas pa je tudi rejnica različnemu številu otrok, odvisno od situacij. Poročena je z možem Alanom in skupaj živijo v Sickervillu (New Jersey).

4. O knjigi

Četudi nam podnaslov knjige da občutek, da je namenjena zgolj krščanskim rejniškim staršem, močno verjamem, da ni tako. Zapisi avtorice se sicer skozi celotno knjigo prepletajo s citati iz Svetega pisma, vendar lahko tudi osebe drugih veroizpovedi ali neverujoči v njej najdejo marsikaj dobrega in koristnega. Knjiga nas opogumlja pri izvajanju našega poslanstva, nam povrne moči in zaupanje vase, zato menim, da je lahko dragocen pripomoček za vsakega rejnika.

Naše delo je zapleteno, naporno in obremenjujoče, opravljamo pa ga z ljubeznijo in čutom za sočloveka. Vsak otrok, ki vstopa v rejništvo, je edinstven. Vsaka biološka družina, ki otroka spremlja, vsaka rejniška družina, ki otroka sprejme, in vsak strokovni delavec, ki se znajde v tem kolesju, je drugačen. Zato je nemogoče pripraviti priročnik na področju rejništva, ki bi naše delo narekoval in usmerjal. Pa vendar obstajajo določene smernice, ki vselej veljajo in neizpodbitno držijo – to so, da otroke ljubimo, spodbujamo in v njih iščemo dobro. Z biološkimi starši sodelujemo, jih podpiramo, kjer to potrebujejo, predvsem pa jih spoštujemo. Rejniške starše cenimo, opogumljamo in jim dajemo občutek, da niso sami. Strokovnim delavcem zaupamo in z njimi vzajemno sodelujemo, saj le tako lahko s

skupnimi močmi delamo v otrokovo dobro.

Avtorica v knjigi skozi lastne zgodbe ponuja spodbudo rejnikom, usmeritev v Božjo besedo in predvsem – navdaja z upanjem. Včasih se zdi, da je sistem neurejen, življenje že samo po sebi kaotično in piko na i vsemu temu dodajo na eni strani otroci s svojimi zgodbami, potrebami, stiskami, na drugi biološki starši s svojimi pogledi in željami; potem so tukaj še sodne obravnave, ki so nam mnogokrat nepoznane in nas navdajajo s strahom, obiski raznih terapevtov in iskanje zdravniških pomoči, težave v šoli, čustveni izbruhi, stiske in tesnobe. Pa vendar – vedno je v rejništvu tudi mnogo dobrega, kar gradimo korak za korakom, s skupnimi močmi. In ravno to rejništvo je – dualistični skupek raznih občutij vseh vpletenih. Avtorica skozi knjigo prikazuje, kako je možno uspešno krmariti med vso to množico občutij, od poguma do strahu, od veselja do žalosti, od brezskrbnosti do skrbi. Kot rejniška mama z izkušnjo vrnitve otroka v biološko družino tudi ves čas poudarja pomen zavedanja, da noben otrok ni naša last in da je vsakemu izmed nas namenjena svoja pot. Poudarja pomen prisotnosti bioloških staršev in sodelovanja z matično družino kot ključno, če želimo zares delovati v prid otroka. Avtorica nam ponuja sočutne in empatične besede, nas potolaži, nas navdihuje s svojimi toplimi besedami in hkrati rejništvo prikaže v vsej svoji polnosti. Ne skriva težkih trenutkov in trenutkov, ko bi človek najraje odnehal – vse to namreč jasno opiše, a hkrati nam vsakokrat ponudi tudi vpogled v rešeno situacijo. Izzivi nas lahko v določenih trenutkih izčrpajo, utrudijo in zmedejo naš kompas, ampak življenje, še posebno v luči rejniškega poslanstva nas uči, da ne smemo nikoli obupati. Biti rejnik je težko in zahtevno delo, ni pa nemogoče. In biti rejnik je hkrati tudi ena najlepših vlog, ki jih v življenju sprejmeš.

Sanja Zgonec, rejnica

»TRŽAŠKI IN LJUBLJANSKI NAJDENČKI« V TUHINJSKI DOLINI

V literaturi, ki je bila predstavljena v okviru kamniške literarne transverzale, sem našla tudi zanimiv članek o rejništvu v 19. stoletju v krajih v Tuhinjski dolini, predvsem v Špitaliču in Zg. Tuhinju. Boris Golec, dr., izr. prof., znanstveni svetnik, zaposlen v **Zgodovinskem inštitutu Milka Kosa** ZRC SAZU je proučeval »tržaške in ljubljanske najdenčke«, ki so bili sprejeti k družinam v Tuhinjski dolini in jih je bilo v letih od 1825 do 1861 kar 197. Izraz najdenček za te otroke ni najbolj primeren, saj je bilo med njimi malo zapuščenih ali najdenih otrok, dejansko pa so prihajali v največji meri iz Trsta ali iz ljubljanske »najdenišnice«. Država je za te otroke, za katere starši niso skrbeli, uredila plačano rejništvo, »rejo«, pri rejnikih na podeželju. Teh otrok se je kasneje prijelo ime »tržašk« ali »tržaška«.

V porodnišnici rojeni otroci in potem oddani v najdenišnico so bili večinoma nezakonski otroci, njihove matere pa služkinje, ki so se morale odločiti za službo, ki jim je nudila preživetje, in otroka niso mogle imeti pri sebi. Ti otroci imajo v uradne knjige vpisano mater, ne pa tudi očeta. Med materami, ki so rodile zunaj porodnišnice, so bila neporočena mestna in kmečka dekleta, zapornice – ženske, ki so prestajale zaporno kazen, igralke, vdove pa tudi revnejše poročene predmestne ženske in oficirske žene, ki so hotele prikriti sramoto. Otroke so našli vsepovsod: pred vrati hiš, cerkva, najdenišnice, na seniku, v hlevu, na oknu, na vrtu, na trgu, na obali ...

Vzroki, da so matere zapustile otroke, so bili različni, velikokrat med seboj prepleteni in večplastni – prešuštvo, incest, posilstvo, nezakonski otrok ... Detomor je bil tudi v tistem obdobju družbeno nesprejemljiv in matere, ki so želele, da njihov otrok preživi, so ga odložile na javnem obljudenem kraju, npr. pred samostanskimi ali cerkvenimi vrati, pred pragom premožnejših hiš, ob vhodu na pokopališče, skratka na kraje, ki so bili bolj obljudeni, da so imeli novorojenčki večjo možnost preživetja. To je bilo za takratne matere v stiski in za neželjeno nosečnost najboljša možna rešitev. Nema lokrat je zapustitvi otroka botrovala tudi materina revščina, preveliko število otrok v družini, bolezen, deformiran novorojenček. Na tak način so tudi reševali problem dedovanja.

Otroci so bili navadno najprej oddani v najdenišnico, krščeni pa so bili po navadi v župnijah, kjer so jih našli. Nekateri so imeli prave priimke, drugim jim ga je duhovnik dal po kraju najdbe, nekateri so dobili priimke, ki so pravzaprav osebna imena, le izjemoma pa so dobili priimek, kot je Zavržen. Veliko najdenčkov je tudi že zelo majhnih umrlo.

Najdenišnica je nato že po nekaj dneh izročila otroka stranki, ki se je oglasila v

ustanovi. Podeželskemu človeku se je oskrba zapuščenega otroka splečala, ker so za to dobili dodatni vir dohodka za preživljanje. Najdenišnica je poskrbela za oskrbnino, ki so jo »rednikom«, danes rejnikom, praviloma posredovali župnijski uradi na osnovi rejniške pogodbe. Oni so tudi hranili rejniške pogodbe in urejali vse zadeve ob vrnitvi otroka svojcem ali predaji otroka drugim »rednikom«. Rejniki so bili praviloma zakonski pari. Ali so obstajala pravila, kako so morali rejniki skrbeti za otroka, v zgodovinskih virih ni opisano.

Ko je otrok – »rejenec« dopolnil 8 let, so obveznosti najdenišnice do rejnikov prenehale in rejniki niso več prejeli denarja. Otrok je bil navadno prepuščen dotedanjim rejnikom v nadaljnjo brezplačno oskrbo. Primeri, da bi rejniki otroka po izteku osmih let vrnil v najdenišnico, so bili redki. Navadno so otroci ostali v družini, iz zgodovinskih virov izhaja, da so morali otrokom rejencem iskati nove rejnike največkrat zaradi smrti enega ali obeh »rednikov«. Mnogi so v družinah ostali kot hlapci in dekline in tem se je zelo slabo godilo. Veliko jih je ostalo na tem območju tudi, ko so odrasli in so si ustvarili družine. Včasih so se poročili med seboj in našel se je kak gospodar, ki jim je dal stanovanje v svoji skromni koči.

Žal v Špitaliču ni ohranjenega seznama »najdenčkov« in je podatke o njih mogoče črpati le iz poročnih in morda tudi mrliških matičnih knjig, ki so jih takrat vodile župnije. V poročnih knjigah so zapisani brez navedbe staršev, pod imenom je zapisano »Triesterfindling« (tržaški najdenček) ali »Laibacherfindling« (ljubljski najdenček), v opombi pa morda še ime in priimek rejnikov. Zapuščeni otrokom so v porodnišnici zapisali tudi materino ime z namenom, da bi od nje izterjali rejnino, kar pa je bilo v večini primerov neizvedljivo in je zanje poskrbela država.

Iz poročnih in matičnih knjig župnije Špitalič je razvidno, da so na tem območju živeli številni predvsem tržaški najdenčki ali njihovi potomci, manj je bilo ljubljanskih. To dokazujejo njihova imena in priimki kot so: Sargonja, Massi, Pasqule, Mezzori ipd.

Vir: Dr. Boris Golec, znanstveni svetnik, redni prof., Zgodovinski Institut Milka Kosa ZRC SAZU, objavljeno v publikaciji Špitavska literarna transverzala, Odkrivanje skrivnosti, zgodovine in posebnosti Špitaliča, Marija Mošnik. Izdala in založila Knjižnica Franceta Balantiča, 2022.

Maksimiljana Mali, univ. dipl. soc. del.

SOČUTNO REJNIŠTVO: PROJEKT THE CHILDREN`S ARK

*V obdobju novega premisleka o rejništvu v Sloveniji in v iskanju možnih poti, kako bi lahko skupaj razvijali zelene izide z vsemi udeleženi v rejniškem sistemu, sem ob prebiranju knjige *Creating Compassionate foster care: Lesson of Hope from Children and Families in Crisis* (Mann in Kretchmar-Hendricks, 2017) navdušeno spoznavala izkušnje dolgoletne rejnice Janet Mann, ki je z možem Paulom po osmih letih rejništva razvila poseben projekt *The Children`s Ark*.*

Rejništvo je v Sloveniji zelo dragocen institut z dolgoletno tradicijo. Slovenski koncept dela, temelječ na inkluzivnem rejništvu, je sodoben koncept, vredno ga je varovati in razvijati, predvsem pa zagotoviti pogoje, da se bo v praksi dosledno udejanjal. Namen predstavitev izkušenj iz projekta *The Children`s Ark* ni poziv k spreminjanju koncepta dela na področju rejništva v Sloveniji, je povabilo k skupnim premislekom, kako lahko z dobrimi izkušnjami obogatimo prakso, ki je v temelju že zasnovana na sodelovalnih pristopih podpore in pomoči.

Kratka predstavitev razvoja in delovanja programa

Janet in Paul Mann sta posvetila več kot dvajset let rejništvu, kjer je bila njuna osrednja skrb dobrobit otrok, ki so jima bili zaupani v rejniško družino. Pri svojem delu, ko sta izvajala klasično obliko rejništva, sta imela raznolike izkušnje in izide sodelovanja z otroki. Zgodbe otrok, ki so se kot mladi odrasli po izkušnji življenja v rejništvu pojavljale med novicami v črni kroniki lokalnih časopisov, so bile povod, da sta si začela postavljati vprašanja, kaj bi lahko naredila drugače. Razmišljati sta začela o tem, kako bi starše otrok vključila v sodelovanje. Želela sta narediti premik v razmišljanju in delovanju – želela sta, da bi starše vključila kot del rešitve za dobre izide v rejništvu in jih ne bi dojemala kot del problema. Spraševala sta se, kaj bi pomenilo, če bi staršem nudili enako raven pomoči, kot jo namenjamo njihovim otrokom. Kaj če bi odprli naše domove in srca tako otrokom kot njihovim staršem, da bi lahko okrevali skupaj?

Ko sta sprejela odločitev, da razmišljanja udejanjita, sta leta 1994 odprla The Children`s Ark v upanju, da bosta zmanjšala število otrok, ki se znajdejo v začaranem krogu rejništva: rejništva, vrnitev v matično družino brez predhodne ustrezne podpore staršem, da bi zmogli želene spremembe in ponovne nastanitve otrok izven družinskega okolja. S tem programom, ki sta ga izvajala petnajst let, sta postavila nove standarde za najboljše prakse na področju rejništva. Ta inovativni pristop je temeljil na otrokovi največji koristi, hkrati pa je s sočutjem naslovil tudi potrebe otrokovih staršev.

Gre za program rejništva, ki majhnim otrokom zagotavlja zaščito in vzgojo v rejniški družini, njihovim staršem (pogosto so bile to matere, v nekaterih primerih tudi očetje ali oba starša) pa nudi podporo in učenje v konkretnih, vsakodnevnih interakcijah z otrokom. S programom so pridobili vsi in je pomenil edinstveno priložnost, da so otroci lahko ostali s svojimi starši (ali z enim od staršev) v varnem okolju ob zavzetem in intenzivnem sodelovanju tima strokovnjakinj in strokovnjakov. Podporo in pomoč so občasno lahko prejele tudi rejniške družine otrok, ki so bili vključeni v program.

V prvih letih delovanja programa so otroci in starši živeli v hiši The Children`s Ark, večinoma so tam bivali otroci z materami od šest do osemnajst mesecev. V kasnejših letih pa se je program preoblikoval v dnevni center (otroci so živeli v rejniških družinah, dneve pa so v The Children`s Ark preživljali s starši ob podpori strokovnega tima).

Teoretska izhodišča za delo in izkušnje iz prakse

Delo v programu je temeljilo na teoretskih konceptih, nepogrešljivih na področju rejništva. Izhajajoč iz teorije navezanosti, razumevanja travme, pomena zgodnje podpore in pomoči družinam in programa Kroga varnosti je bilo njihovo vodilno načelo odnosno – »kako biti v odnosu« z otrokom, staršem ali rejniki. Strokovne delavke in delavci so izhajali iz razumevanja, da ima vsak otrok potrebo, da je z nekom v odnosu, da je povezan, cenjen in razumljen.

Temeljni principi programa po Mann in Kretchmar-Hendricks (2017) so:

- vse, kar delamo in govorimo, izhaja iz okvira temeljnega sporočila: »Tu sem. Vreden/na si.«,
- razumevanje otrokovega (zahtevnega) vedenja kot izražanje njegovih potreb in stiske,
- prepoznavanje zavajajočih sporočil, kjer gre za otrokove zavajajoče ali nasprotujoče si namige, z namenom preusmerjanja pozornosti ali varovanja otroka,
- pomen pripravljenosti »biti z otrokom« v času njegovih intenzivnih čustvovanj

in brez poskusov ustavljanja teh zahtevnih trenutkov,

- ko prekinemo povezanost z otrokom (ker vselej ne moremo vzdržati in nam ne uspe ohranjati odnosa), je pomembno, da to popravimo, vložimo trud v vzpostavljanje ponovne povezanosti,
- reflektiranje lastnega počutja in doživljanja in kako to prispeva k odnosu z otrokom.

Dolgoletne izkušnje sodelovanja z družinami sta avtorici Mann in Kretchmar-Hendricks (2017) predstavili v že omenjeni knjigi *Creating Compassionate foster care: Lesson of Hope from Children and Families in Crisis*. V njej sta ob teoretskih izhodiščih predstavili številne zgodbe otrok in njihovih staršev, skozi katere je razvidno zavzeto in preiščeno delo z udeleženi v rejniškem sistemu. Prav poglobljeno delo s starši je prispevalo k želenim premikom, ki pa niso vedno pomenili vrnitve otroka v matično družino. Intenzivna vključenost staršev v otrokovo življenje in sodelovanje s strokovnjaki (ti so »tu in zdaj«, v konkretnih situacijah s svojim zgledom, kako biti v varnem odnosu z otrokom, in z znanjem staršem omogočali nove izkušnje) sta v več primerih prispevala k spoznanju staršev, da otroku ne zmorejo zagotoviti odnosnih izkušenj, potrebnih za njegov razvoj. V teh primerih so starši sprejeli odločitev, da otrok odide v okolje, kjer bo lahko v večji meri izkusil varno, spodbudno in stabilno življenje. Želeni premiki so bili tudi v smeri potrebnih sprememb v družini, da so otroci in starši zaživel samostojno življenje. V vseh primerih pa so bile spremembe skrbno načrtovane in podprte skozi daljše časovno obdobje. Priporočam, da več o programu spoznate skozi nadaljnje branje knjige in ganljivih zgodb otrok z izkušnjo rejništva.

VIR: Mann, J. C. in Kretchmar-Hendricks, M. (2017). *Creating Compassionate foster care: Lesson of Hope from Children and Families in Crisis*. London in Philadelphia: Jessica Kingsley Publishers.

dr. Nina Mešl, izr. prof. na FSD

DRAGICA KORENJAK: VEDNO OBSTAJA NEKDO, KI VAM LAHKO POMAGA, SAMO POISKATI GA MORATE

Dragica Korenjak je diplomirana menedžerka poslovnih procesov, uspešna podjetnica in svetovalka. Njenih poslovnih uspehov ni moč navesti zelo na kratko.

Je samostojna svetovalka in motivatorica prodajnih mrež v Sloveniji, Hrvaški, Bosni in Hercegovini, Srbiji, Črni Gori. Na področju trženja in vodenja ima več kot 30 let delovnih izkušenj. Vodila je različna zavarovalniška podjetja, predvsem na Štajerskem, ki so se pod njenim vodstvom vedno povzpela med vodilne. Več let je predavala na poslovni šoli Gea College. Leta 2001 je prejela priznanje za najuspešnejšo podjetnico Slovenije na podlagi poslovnih rezultatov v letu 2000. Bila je soustanoviteljica in direktorica prvega Inštituta za zavarovalništvo

v Mariboru. Organizirala je prvo mednarodno konferenco za zastopnike in posrednike v zavarovalništvu ICABI 2014 v Mariboru, kjer je bilo prisotnih 240 udeležencev iz 11 držav. Bila je predsednica Združenja zavarovalnih agencij Slovenije, ki pokrivajo največji tržni delež v prodaji zavarovalnih produktov v Sloveniji. Predavala je na mednarodni znanstveni konferenci v Opatiji. Leta 2020 je bila izbrana za drugo naj govornico na dogodku 500 podjetnic.

Je tudi avtorica več književnih del in člankov o zavarovalništvu in mrežnem marketingu.

Njene delavnice tehnik prodaje in vodenja prodajnih mrež je obiskovalo prek 25.000 udeležencev z različnih področij dela, kot so zavarovalništvo, bančništvo, posredništvo, iz gospodarskih zbornic in univerz. Programi seminarjev omogočajo posameznikom, da postanejo bolj pozitivni, osredotočeni in sposobnejši dosegati svoje cilje. Preko 1.200 sodelavcev je uspešno opravilo prakso za pridobitev licence za zavarovalnega zastopnika.

Dragica pa ni samo poslovno uspešna, pač pa je tudi velika osebnost s širokim srcem. Ves čas svojega delovanja je podpornica otrok iz rejništva in že dolga

leta aktivno sodeluje z Rejniškim društvom Slovenije tako v obliki donacij in z motivacijskimi predavanji. Je tudi članica LIONS kluba Maribor.

Dragica sem spoznala preko mariborskih članov Rejniškega društva in priznam, bila sem navdušena nad njenimi uspehi. Dobili sva se na srečanju v Mariboru in takoj so stekle energije in povezali sva se v prijetnem klepetu. Dragica je zelo prijetna sogovornica, vedno z nasmeškom na obrazu. Povedala je, da je bila kot majhna deklita v rejniški družini in njena izkušnja ni najlepša. Pogrešala je ljubezen, njeno rejništvo pa je najbolj zaznamovalo trdo delo. Dragica poudari, da pa je ravno ta izkušnja iz rejništva verjetno pripomogla, da je zelo delavna, vztrajna in tako so tudi prišli uspehi na kariernem področju. Zanje je trdo garala in še vedno je intenzivno vpeta v delo. Še vedno se nenehno izobražuje.

Zelo ponosna je na svojo družino. Ima dva odrasla otroka, ki sta ju z možem vzgojila v enakem delovnem duhu in oba sta zelo uspešna pri svojem delu. Največ veselja pa ji dajejo njeni vnuki. Dve vnukinji, Zala in Isabelle, sta na Dragičino pobudo prispevali ilustracije za tokratno naše glasilo.

Dragica je takoj pristala na intervju in z veseljem odgovorila na nekaj vprašanj v zvezi s svojim življenjem in delom. Njeni odgovori so kot učna knjiga za življenje, polni optimizma, pozitivnosti in odpiranja svetle prihodnosti za vsakogar, če jo le želi izkoristiti. In prav to je storila Dragica, ko je iz male, drobne, zapostavljene deklice v rejništvu postala uspešna podjetnica, predavateljica, organizatorica, svetovalka, pisateljica in ne nazadnje dobrotnica, mama in babica. V življenju si je zastavila moto: »Vedno obstaja nekdo, ki vam lahko pomaga, samo poiskati ga morate!« In v to v resnici verjame. Nekoč je bila ona tista, ki je potrebovala pomoč, danes pa jo lahko z veseljem sama nudi drugim.

Spoštovana ga. Dragica, ko sem prebirala zapise o vaši poslovni poti, sem bila navdušena. Vaši uspehi so res veliki in opazni. Kako vam je vse to uspelo?

Vsak uspeh in tudi moj je posledica vztrajnega in nepopustljivega sledenja cilju, ki sem si ga zastavila v življenju. V otroštvu se nam vsem zasidrajo naši cilji, naše želje in sanje. Naše želje postanejo glavni motivator vztrajnosti in samodiscipline.

Vztrajnost je moja samodisciplina. Pomembno je zavedanje, kaj delate, kako delate in zakaj delate to, kar delate. Rada sem imela petice v šoli, zato je moj uspeh temeljil od samega začetka na petih zelo pomembnih vprašanjih: kaj znam, kaj hočem, načrt dela, kdo mi lahko pomaga in učiti se, učiti.

Še vedno je moj izrek, da vedno nekje obstaja nekdo, ki ti lahko pomaga, le poiskati ga moraš.

V življenju sem srečala dve vrsti ljudi. Od njih sem dobila lekcijo za življenje, od drugih prijetno ali pa ljubljeno osebo. Edino pravo varnost ti dajejo le znanje, izkušnje in sposobnost, sem spoznala že kot otrok in to verjamem še danes.

Vsakdo ima lahko svojo zgodbo o uspehu. Pomembno je, da se družimo z uspešnimi, pozitivnimi ljudmi. Vedeti moramo odgovore na tri glavne stvari: prva stvar je: Kdo sem jaz?

druga stvar je: Kaj je smisel mojega življenja?

tretja stvar je: Kaj je moja usoda?

Opustiti moramo prepričanje, da nam vsi želijo le najboljše!

Vendar kdor zna navdušiti, lahko dela čudeže. Prek 30.000 udeležencem na mojih seminarjih tako v Sloveniji, Hrvaški, BiH, Srbiji, Črni gori, Kosovu povem, da je najpomembnejše spoznanje, da smo sami kreatorji svoje sreče in uspeha. Vsi smo prodajalci, vsakdo prodaja sebe, najbolj žalostno pa je, da tega ne znamo vedno. Vse bariere in blokade lažje umaknemo, če imamo znanje in samodisciplino.

Vsak znak za alarm je znak za spremembo. Vedno je pomembno poiskati rešitev, ne pa se obremenjevati z vprašanjem, zakaj prav jaz, zakaj se je ravno meni to zgodilo.

Vse se zgodi z določenim razlogom. Vedno rečem ok. Gremo dalje. Do cilja ne prideš, če padeš v cono solz. Ni sramota pasti, sramota pa

je, če obležiš in se začneš smiliti samemu sebi. Zelo pomembna sta tudi prijaznost in zaupanje. Zaupanje je kot radirka, ki se z vsakim brisanjem zmanjšuje. Prijaznost pa odpira vsa vrata.

Kdo je Dragica Korenjak zasebno, ko ni v službi? Pozitiven odnos do življenja, ljudi, radovednost, pomoč ljudem, je to že od malega v vas ali vam je tak pogled dalo predvsem vaše delo in izobraževanje?

V zasebnem življenju mi je najpomembnejša celotna družina. Ponosna sem, da sta oba najina otroka, Katja in Marko, samostojna, uspešna in srečna s svojima družinama. Skozi šport sta se naučila vztrajnosti, prenašanja uspehov in neuspehov. Najine tri vnukinje pa so kot infuzija življenja. Veliko se naučim od njih tudi sama. Treba jim je prisluhniti in upoštevati tudi njihove predloge. Z možem Marjanom pa sva izredno aktivna v kolesarjenju, pohodništvu, plavanju, smučanju in golfu. Skratka sva upokojenca, ki nikoli nimava časa.

Sem izredno radovedna. Vendar sem kljub moji starosti pred 10 leti ugotovila, da z znanjem iz preteklosti, ne morem slediti razvoju prihodnosti. Tako sem uspešno diplomirala še na univerzi ALMA MATER EVROPEA in pridobila naziv diplomirana menedžerka poslovnih procesov.

Rada delam kot svetovalka za razvoj prodajnih mrež. Moja predavanja so predvsem iz prakse in teorije, tako mojim udeležencem ni nikoli dolgčas.

Zakaj pomagam ljudem? Ker jih razumem, ker vem, kako je, ko so okrog tebe same blokade in omejitve. Predvsem pa vem, da iz vsake situacije lahko izstopiš, če delaš na sebi. Včasih ljudje potrebujemo samo priznanje, pohvalo, potrditev, da zmoremo. Srečna sem, ko vidim, da tudi drugi uspejo.

Kakšna je bila vaša mladost, so vas vzgajali v samozavestno deklico?

Moja mladost je bila žalostna. Na žalost v mladosti nisem rastle v samozavestno deklico. Ker želimo čim več samozavestnih deklic, ki bi odrastle v uspešne ženske, sem predlagala in še vztrajam, da bi imeli v osnovnih šolah krožke za deklice, kjer bi utrjevale samozavest, komunikativnost in humanost do drugih.

Kako se spominjate rejništva in kako danes kot odrasla oseba gledate na svojo rejniško izkušnjo?

Rejništvo je zame zgodovina, ki se je ne spominjam preveč rada. Dobra stvar mojega rejništva pa je zagotovo moja delavnost. Takrat smo bili otroci v rejništvu seveda predvsem na kmetiji, kjer smo morali za svoje preživetje poplačati s trdim delom. Ni mi žal, hvaležna sem jim, da sem lahko zrasla v močno, delavno osebo.

Kaj vam pomeni vaše sodelovanje in predvsem pomoč Rejniškemu društvu Slovenije?

Moje sodelovanje v Rejniškem društvu mi je v veselje, ker menim, da sem tudi sama del te družine in tako lahko svoje izkušnje iz svojega življenja prenašam tudi na druge, predvsem otroke. Vse, kar sem in kar bom naredila, me plemeniti in mi daje nek notranji mir. Vsi, ki smo humanitarci, delamo zagotovo v veliki

večini zaradi svojega notranjega dobrega občutka. S svojim delom tako otrokom polepšamo dan ali dva v letu. Skupaj smo že več kot 20 let. Od mojih predavanj, ki sem jih imela, se najbolj spomnim teme mala šola retorike, kjer pa sem opazila kar veliko blokad, ki jih imajo otroci pri komunikaciji.

Kaj bi sporočili otrokom v rejniških družinah in kaj bi sugerirali vsem, ki skrbijo za te otroke: rejnikom in rejnica, socialnim delavcem, učiteljem v šolah ...?

Najprej bi čestitala vsem rejnikom in rejnica, ki se trudijo, da bi ti otroci zrasli v delavne, prijazne in uspešne osebe. Na taborih, ki jih obiskujem, vidim, da jim ni lahko, saj je to resnično velika odgovornost, hkrati pa tudi njihovo predanost.

Glede socialnih delavcev ne morem komentirati njihovega strokovnega mnenja. Moti pa me, da se rejniških srečanj ne udeležijo tudi socialni delavci, da bi skozi igre spoznavali karakterje otrok in se sproščeno pogovarjali z rejniki in otroki. Ne morem razumeti, kako lahko nekdo svetuje, kako naj delajo, če se ne družijo s temi otroki in rejniki. Tudi sama sem imela zanimiv negativen primer. Zaradi svojih izkušenj in glede na to, da imam seminarje na temo retorika, sem ponudila CSD brezplačno delavnico za vse otroke na temo, kako lahko samozavestno komuniciramo. Odgovor je bil, da ne potrebujejo takšnega izobraževanja.

Otrokom pa samo svetujem, poskrbite za svoj največji zaklad, ki ga vedno nosite s seboj in vam ga nihče ne more vzeti. To bogastvo je vaše znanje. V mladih letih se čim več učite, učite, saj z znanjem in pridnostjo človek lahko doseže vse v življenju, kar si resnično želi. To je najboljša investicija za uspeh in srečo. Vedite, ste to, kar mislite, da ste. Svet je lepši, ker ste na svetu tudi vi. **Vedno bodi to, kar si. Izražaj se in imej zaupanje vase. Ne išči uspešnih osebnosti in jih ne poskušaj kopirati. Čarovnija je verjeti vase. Če zmorete verjeti vase, lahko uresničite vse.**

Za vas Dragica Korenjak, dipl. manag.

Svetovalka za razvoj prodajnih mrež, več o meni na: www.dkorenjak.eu

Spoštovana Dragica Korenjak, hvala za odgovore ter za prelepe in spodbudne misli za vse nas!

Intervju pripravila
Maksimiljana Mali

DONATORJI

Zahvaljujemo se tudi vsem donatorjem, ki na različne načine podpirajo delovanje našega društva:

BIOSTILE d.o.o., Trgovina z vitamini in prehranskimi dopolnili, Komen

SO d.o.o., Trgovina z računalniško opremo, Maribor

GEOTOČKA, Ljubljana

ŠTUDENSTKA ORGANIZACIJA Univerze Maribor

Slovenska Karitas, SONČNA HIŠA PORTROŽ

Helena in Smiljan MORI

Dragica in Marjan KORENJAK, Maribor

SPOŠTOVANI,

0,5 % dohodnine, ki bi vam jih v vsakem primeru odvedla država, lahko namenite Rejniškemu društvu Slovenije. Izpolnite spodnji obrazec, ga izrežite in pošljite na pristojni finančni urad ali na: Rejniško društvo Slovenije, Benica 1a, 9220 Lendava. S tem se strinjate, da vaše podatke pristojnemu finančnemu uradu posredujemo mi.

Najlepše se zahvaljujemo za vaš prispevek dela dohodnine, s katerim bomo preko prostovoljskega dela pomagali ljudem, ki so se znašli v stiski.

Zahvaljujemo se tudi vsem donatorjem in sponzorjem, ki na različne načine podpirajo delovanje našega Društva.

PODATKI O DAVČNEM ZAVEZANCU:

(ime in priimek davčnega zavezanca)

(podatki o bivališču: naselje, ulica, hišna številka)

(poštna številka, ime pošte)

(davčna številka)

--	--	--	--	--	--	--	--

(pristojni finančni urad)

ZAHTEVA

za namenitev dela dohodnine za donacije

Ime oz. naziv upravičenca	Davčna številka upravičenca	Odstotek (%)
Rejniško društvo Slovenije	76827089	0,5 %

V/Na _____, dne _____ podpis zavezanca/ke: _____

Uredniški odbor

Urednica: Maksimiljana Mali
Člani: Katja Dunaj, Jožica Goričan
Lektorica: Darja Kepec

Kontakti: rejniskodrustvoslovenije@gmail.com
Oblikovanje naslovnice: Iva Nemeč, ilustracija na naslovnici: Zala Cerkvnik
Ilustracije: Isabelle Cerkvnik, Zala Cerkvnik, Iza Jenko in Matic Jenko
Naklada: 800 izvodov
Oblikovanje in tisk: Dravski tisk, d. o. o.
Izhaja: občasno